

Kämpen med pennan

Det skandinavistiska narrativet i O. P. Sturzen-Beckers
Allmänna Öresunds-Posten 1848

Niklas Törnsten

Handledare: Anders Burman

Södertörns högskola:
Institutionen för historia och samtidsstudier
Kandidatuppsats, Idéhistoria
Våren 2022

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

The Fighter with the Pen: The Scandinavianistic narrative in O. P. Sturzen-Becker's *Allmänna Öresunds-Posten* 1848.

In this essay, the Scandinavianistic narrative is examined in Oscar Patrick Sturzen-Becker's depictions of the Schleswig-Holstein war of 1848 in his newspaper *Allmänna Öresunds-Posten*. Through both poetry and prosaic agitation, he sought during the first months of the war to gather an opinion for a Swedish intervention for the cause of Denmark against the Prussian-supported uprising in the southern duchies and at the same time work for a consensus on a larger pan-national demarcation with Germany and Europe. He had a dream of a united Scandinavia that was shared by the student movement of the 1840s and contemporary liberal political groups, a dream of a resurrected great power from the past and at the same time a modernized liberal democracy.

What the essay intends to analyze is what the Scandinavianistic narrative looked like and in what way it changed with the development of the war. The old hereditary enemy Russia came to be increasingly overshadowed by the new German threat and even though Swedish troops did enter Danish soil for the sake of their Scandinavian brothers, they never joined the battlefield in Schleswig. The military intervention soon turned into a diplomatic pursuit of a temporary ceasefire and peace, so how did Sturzen-Becker's narrative create meaning in these twists and turns and was this period, after all, to be regarded as a part victory for his Scandinavian dreams?

Keywords: Oscar Patrick Sturzen-Becker, Skandinavism, The Schleswig-Holsteins War, 1848, Allmänna Öresunds-Posten.

Innehåll

Inledning	4
<i>Syfte och frågeställning .....</i>	<i>6</i>
<i>Teori och metod.....</i>	<i>6</i>
<i>Tidigare forskning .....</i>	<i>9</i>
<i>Disposition, material och urval .....</i>	<i>11</i>
Skandinavien och de ryska och tyska örnarna.....	12
<i>Den mediala protoskandinavismen och hotet från öst.....</i>	<i>12</i>
<i>Studentskandinavismen och hotet från syd .....</i>	<i>16</i>
Den Schleswig-Holsteinska frågan	19
<i>Krigsutbrottet 1848 .....</i>	<i>19</i>
<i>Antigermanismen.....</i>	<i>24</i>
<i>Kämparne med pennan.....</i>	<i>26</i>
<i>Det krigsromantiska narrativet.....</i>	<i>30</i>
<i>Den diplomatiska papperspolitiken .....</i>	<i>34</i>
Avslutande diskussion	38
Källor och litteratur	41

Inledning

Utöfver gamla Danmark, ”Vang och Vænge”
ett svårmod ligger nu, fast våren ler,
dess skugga breder sig, o alltför länge,
kring skog och dalar, dystrare allt mer.

Naturen sjelf tycks sörja i sitt hjerta,
det suckar uti lunden harm och ve;
och detta Danmark ännu i sin smärta
är väl ett ”yndigt land”, men tungt att se!¹

Så besjög den svenska 1800-talsskalden Orvar Odd det sårade danska grannlandet under tiden för det Schleswig–Holsteinska krigsutbrottet 1848. Med smärta såg han de tyska separatisterna i södra Jylland, tillsammans med den preussiska hären, dra allt längre norrut, läggande under sig dessa enligt honom urskandinaviska bokskogar och dalar. Det var en sorg för Danmark, men också för hela Norden. På samma sätt var det ett krig inte bara för dansken utan för varje enskild skandinav.

Den skandinavistiska rörelsen hade sina ideologiska glansdagar under 1800-talets mitt. Det var en pan-nationalistisk rörelse, präglad av den liberala våg som sköljde över Europa; den nationalistiska kampen om frihet för folket från gamla feudala furstendömen och absolutistiska kejsardömen, i Frankrike och Italien, i de tyska förbundsstaterna och även i Sverige. Föreställningar om nationens exceptionella kulturhistoria tog form genom tankar kring medborglig gemenskap och definierade nationella folkgrupper. En ny politisk och ideologisk känsla av samhörighet mellan Sverige, Danmark och Norge väcktes, med en påtaglig höjdpunkt under decennierna kring århundradets mitt, under en period av stark liberal pressopposition och transnationella studentnätverk.

Skandinavismen under 1800-talets mitt innebar en känsla av samhörighet och med de växande makterna i Europa och det svällande ryska kejsardömet i öst var den besjungna nordiska enheten som propagerades av såväl studenttåg som dagspressens agitatorer förtjänstfull i att erbjuda en känsla av plats och suveränitet i världen. Den växande borgarklassen, den allt större akademiskt skolade medelklassen, vann ett ökande inflytande över den offentliga debatten, och en av skandinavismens allra trognaste försvarare, tillika en av de främsta bland nämnda liberala och mediala tongivarna, var författaren, skalden och journalisten Oscar Patric Sturzen-Becker (1811–1869), kanske mer känd under sitt alias Orvar Odd.

---

¹ Orvar Odd, ”Fredensborg. D. 18 maj 1848”, *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 43, 1848-05-20, sid. 1.

Han är en omnämnd men ofta perifer profil i den svenska historieskrivningen vars alias, som syftar tillbaka på en fornisländsk hjälte med magiska pilar, kan sägas vittna om en för tiden djup känsla för det fornnordiska arvet.² Denna fornnordiska förtjusning framträdde såväl i hans egen diktning som i en historisk förankring för hans politiska idéer om en skandinavisk union; en politisk motvikt till de ryska och preussiska välden som växte i dammet efter Napoleons krig i Europa, och han fann liksom många av sina liberala samtida ett möjligt frihetsideal just i en stark nordisk allians. Som journalist och publicist grundade han under det student-skandinavistiskt berusade 40-talet *Allmänna Öresunds-Posten*, en tidning med tydlig liberal prägel som också blev ett starkt organ för denna pan-nationella rörelse.

Året 1848, när en löpeld av revolutionära uppror spred sig i de europeiska nationerna och det Schleswig-Holsteinska kriget bröt ut, var *Allmänna Öresunds-Posten* knappt ett år gammal och kom att präglas av debatter och nyheter rörande konflikten. Schleswig och Holstein var två danska hertigdömen befolkade av såväl tyskar som danskar och hade genom historien stått under såväl danskt som tyskt och även svenskt styre. Med betydligt större andel tysk befolkning hade Holstein, på södra sidan om floden Ejderen vilken skiljer de bägge åt, sedan länge tillhört också det tyska förbundet, men under danskt styre. Under 1840-talet växte ett brett motstånd mot Danmarks kungliga envælde bland liberala grupper i hela landet, men i de södra hertigdömena kom också frågan om Holsteins egentliga självständighet som tysk förbundsstat att utmana de danska anspråken och en växande opinion ville nu också foga Schleswig till en separation från det danska kungariket. Schleswig å sin sida utgjordes av en mer blandad befolkning som vid den här tiden påeldades av både danska nationalisterna och tyska separatisterna som stod i skarp kontrast till varandra i frågan om hertigdömet skandinaviska eller germanska tillhörighet.

Med februarirevolutionen i Frankrike 1848 tändes en gnista över Europa, och inte minst bland självständighetsivrarna i Schleswig och Holstein, och ett uppror bröt ut den 24 mars vilket sedan med Preussens aktiva deltagande för separatisternas sak kom att inleda det Schleswig-Holsteinska kriget. Sturzen-Becker införlivade med kraft sina genom åren djupt rotade ideal i den dagsaktuella politiska debatten kring Danmarks och därmed Skandinavians gränsdragning och anslöt sig till den publicistiska kampen för att väcka den svenska opinionen till en strid för Norden genom romantiska blickar tillbaka på dess historiska hjältar och arv. Likt en riddare av pennan såg han tiden vara inne för att en gång för alla väcka de skandinavistiska drömmarna till liv.

---

² Åsa Arping, "Hvad gør væl namnet?" *Anonymitet och varumärkesbyggande i svensk litteraturkritik 1820–1850*, (Göteborg, Makadam 2013), sid. 138.

Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att genom en analys av *Allmänna Öresunds-Postens* artiklar 1848 synliggöra det skandinavistiska narrativ i vilket tidningen under Sturzen-Becker sökte placera det Schleswig-Holsteinska kriget. Det handlar om hur tidningen genom poesi och debatterande artiklar vädjade till det skandinaviska medvetandet hos det svenska folket i en tid då Nordens enhet och suveränitet stod ifrågasatt och hotad. Utifrån detta ämnar uppsatsen exemplifiera det pressmediala narrativet för den skandinavistiska saken; hur de äldre pan-nationella idéerna, via rörelsens politisering under 1840-talets studentmöten, kom att kommuniceras till det svenska folket under tiden för krigsutbrottet.

I analysen av det skandinavistiska narrativet kommer uppsatsen utgå från följande frågeställningar: Hur skildrades det Schleswig-Holsteinska kriget genom Sturzen-Beckers ideologiska narrativ i *Allmänna Öresunds-Posten*? På vilka sätt förändrades narrativet i takt med krigets utveckling? Hur vädjade han till en medborglig känsla av skandinavisk samhörighet i den retoriska inramning med vilken han utsmyckade nyhetsrapporteringen?

Teori och metod

Det skandinavistiska narrativet som synliggörs i läsningen av källtexterna visar hur mening, sammanhang och med det också verkligheten konstrueras i den aktuella berättandepraktiken hos Sturzen-Becker och denna uppsats utgör därmed en narrativteoretisk analys. Enligt Anna Johansson, som har skrivit boken *Narrativ teori och metod*, blir berättandet och återberättandet nycklarna ”till kulturella såväl som personliga betydelsevärldar.”³ Narrativet konstruerar en kontext och ett kronologiskt sammanhang, där berättelsen kan placeras i ett större historiskt eller politiskt, men alltid socialt betingat, perspektiv. Berättelsen är därför alltid en socialt färgad produkt; en diskursiv konstruktion som orienterar oss i verkligheten, den för oss samtida såväl som i vår läsning av historien.⁴ Detta socialkonstruktivistiska perspektiv har utöver sitt fokus vid hur kunskap och verklighet diskursivt produceras, exempelvis via narrativ inramning, också det historiskt och kulturellt specifika som studieobjekt.⁵ Det kontextuella, det vill säga vilket sammanhang det studerade förhåller sig till, är i min analys de pan-nationalistiska politiska idealen i förhållande till ett specifikt skeende; det Schleswig-Holsteinska kriget.

---

³ Anna Johansson, *Narrativ teori och metod, Med livsberättelsen i fokus*, (Lund, Studentlitteratur 2005), sid. 16.

⁴ Johansson, *Narrativ teori och metod*, sid. 18.

⁵ Johansson, *Narrativ teori och metod*, sid. 25.

I sin avhandling *Må de herrskande klasserna darra* skriver John Björkman om 1840-talspressens i Stockholm diskursiva konstruktion av arbetarklassen och menar att pressens samtidsskildringar präglades av just narrativa ”inramningseffekter”; retoriska formuleringar som inte bara ämnade återge händelser och nyheter utan även forma det sätt på vilket läsaren mottog dem.⁶ Det vill säga hur läsaren tog till sig budskapet i artikeln och hur de i förlängningen uppfattade omvärlden genom de ideologiskt narrativa utsmyckningarna. På detta sätt, menar Björkman, sökte pressen styra mottagandet, uppmana till särskild aktivitet eller forma en opinion kring politiska frågor genom att vädja till individens känsla av samhörighet med den förmedlade åskådningen och det inramande narrativet.

Utöver de narrativa inramningseffekterna fogar Björkman också Louis Althusser's begrepp *interpellation*, som i analysen av pressens formgivande av arbetarklassen som kategori fungerade identifierande på den tidningsläsande mottagaren.⁷ Mottagaren uppmanades, eller vädjades till, att identifiera sig med den konstruerade kategorin utifrån den narrativa definitionen som inramningseffekten gjorde gällande. På så vis kunde dagspressen inte bara konstruera idén om en kategori utan samtidigt konstruera den tillhörande subjektiva erfarenheten av att ingå i den genom att rikta sig mot det läsande subjektet. I Björkmans fall arbetarklassen, i den här uppsatsen: skandinavien.

I boken *”Mitt hems gränser vidgades”* analyserar Kari Haarder Ekman den kulturella skandinavismen, med dess fokus vid litteratur och nationsöverskridande språkbruk, och väljer där att benämna dessa narrativa utsmyckningar som ”skandinavism-markörer”.⁸ Det är de begrepp som bygger upp och utgör den skandinavistiska diskursen och kan exempelvis vara att relatera till de nordiska grannfolken som bröder, eller att besjunga sitt hemland i termer av det mycket vidare Norden. Detta fokus vid sådana meningsskapande begrepp kommer också utgöra en behjälplig hand i denna uppsats.

Även om det inte är tal om någon komparativ studie är det värt att uppmärksamma den samlade pressverksamhetens vid den här tiden högst politiska funktion som företrädande en antagen opinion och därmed från olika håll ett retoriskt medel för ideologisk propaganda. Som en förutsättning för den narrativa studien framhåller Johansson att den fordrar en centrering kring det aktiva subjektet, om så det läsande eller berättande, eller för den delen publicerande,

---

⁶ John Björkman, *”Må de herrskande klasserna darra”*: Radikal retorik och reaktion i Stockholms press, 1848–1851, (Mörklinta, Gidlunds förlag 2020), sid 50–51.

⁷ Björkman, *”Må de herrskande klasserna darra”*, sid 52.

⁸ Kari Haarder Ekman, *”Mitt hems gränser vidgades”*, *En studie i den kulturella skandinavismen under 1800-talet*, (Göteborg, Makadam 2010), sid. 12.

subjektet.⁹ Björkman beskriver det mediala klimatet under 1800-talets mitt där pressen stod under ett stort inflytande av, och därmed var ideologiskt förknippade med, sina huvudmän vars sympatier och agendor då blev synonymt med de som tidningarna förmedlade.¹⁰ Denna form av ideologiskt organ föregick den partipolitiska pressen, den föregick partipolitiken över huvud taget. Björkman menar att pressen därmed kan betraktas som organ för ideologiska sammanlutningar, till stöd för intressen kopplade till exempelvis kronan och regeringen eller medborgliga rörelser med också mindre organiserade strömningar som alla ändå hade gemensamt att de sökte påverka det offentliga samtalet genom att retoriskt väcka opinion.¹¹ Alltså: att genom narrativ inramning konstruera och etablera ett perspektiv och en världsåskådning som skulle kunna präglade det kollektiva medvetandet och därmed politiken. I *Allmänna Öresunds-Postens* fall därmed en skandinavistisk nationalism vid sidan av en påtaglig liberal hållning under inflytande av sin redaktör, Sturzen-Becker. Denna ideologiska koppling till huvudmannen utgör ett avgörande grundantagande i min analys av de aktuella nyhetsskildringarna, då de huvudsakligen är osignerat publicerade förutom i vissa fall då ”enskild korrespondent” står som avsändare. Redaktionen får i övriga fall betraktas som skribent och den narrativa inramningen tillskrivas Sturzen-Becker, i hans egenskap av redaktör om än inte specifikt ”vid pennan”, då den ideologiska rösten i det samtida medieklimatet just bör betraktas som i hög grad präglad av huvudmannen. Detta redaktionella inflytande inkluderar även de citerade artiklar som löpande plockades från andra tidningar, och dessa ska därför kunna anses vara publicerade för att fördjupa och nyansera det redan etablerade narrativet.

Det är därmed en kvalitativ studie av den narrativa inramningen i *Allmänna Öresunds-Postens* (hädanefter i texten endast *Öresunds-Posten*) rapportering av i första hand krigsskådespelet i Danmark, men även vissa skildringar av samtida nyheter rörande den för tiden och den liberala saken väsentliga representationsreformen vidrörs. Denna debatt skildrades parallellt med krigskorrespondensen och kommer i synnerhet användas för att placera det skandinavistiska narrativet i ett bredare liberalpolitiskt sammanhang.

---

⁹ Johansson, *Narrativ teori och metod*, sid. 27.

¹⁰ Björkman, ”*Må de herrskande klasserna darra*”, sid. 37.

¹¹ Björkman, ”*Må de herrskande klasserna darra*”, sid. 38.

Tidigare forskning

Det finns en del skrivet om skandinavismen i Sverige, men inte allt för mycket som centrerar kring den skandinavistiska rörelsen under det sena 1840-talet, och än mindre som rör den liberala pressens roll under det för rörelsen så betydelsefulla kriget om Schleswig. Det huvudsakliga svenska referensverket rörande skandinavismen och perioden omkring det Schleswig-Holsteinska kriget är Åke Holmbergs *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)* från 1949. Den erbjuder en bred bild av studentskandinavismen under 1840-talet samt skildrar i stort den politiska diskursen under kriget med ett fokus vid den nationalliberala rörelsen.¹²

Kari Haarder Ekman disputerade 2010 med en avhandling om den kulturella skandinavismen, ”*Mitt hems gränser vidgades*” *En studie i den kulturella skandinavismen under 1800-talet* vilken även skildrar den politiska rörelsen under 1840-talet men som en kontrast till den kulturella. Hon driver där tesen att den politiska skandinavismen utgjorde en liten del, under en förhållandevis kort period, av den kulturella pan-nationella rörelse som både föregick studentskandinavismen och fortsatte långt efter att drömmen om en politisk union tystnat efter det andra Schleswigska kriget 1864.¹³

Ruth Hemstad publicerade 2018 ”Scandinavianism: Mapping the Rise of a New Concept”, en analytisk artikel om den specifikt politiska skandinavismens uppkomst i Sverige, Norge och Danmark under 1840-talet, där hon klargör att den inte kan dateras tidigare än 1843, i samband med studentmötet i Uppsala.¹⁴ Först då kom *ismen* att dyka upp i brev och tidningar, mycket på grund av den politisering som de danska studentledarna, och i vissa fall tillika tidningsredaktörerna, sökte forma de nordiska vänskapsbanden kring.

I den av Magdalena Hillström och Hanne Sanders redigerade antologin *Skandinavism, En rörelse och en idé under 1800-talet* från 2014 skriver Henrik Ullstad ett kapitel om den performativa studentskandinavismen under 1840-talet. Där analyserar han studentsånger och dikter och den meningsskapande effekt de hade på den känsla av samhörighet och gemensam

---

¹² Åke Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, (Göteborg, Göteborgs Univ., 1946).

¹³ Haarder Ekman, ”*Mitt hems gränser vidgades*”.

¹⁴ Ruth Hemstad, ”Scandinavianism, Mapping the Rise of a New Concept”, *Contributions to the History of Concepts volym 13*, (Oxford, Berghahn Journals 2018-06-01) sid. 1–21.
<<https://www.proquest.com/docview/2100377718?parentSessionId=LJocsWC%2BoyV1pa7uJ8oVKAG6WXaa2RsgY602phk9ms%3D&pq-origsite=primo&accountid=13936>> (2022-05-01)

sak som bidrog till att binda studenterna från de olika universitetsstäderna samman.¹⁵ Studentsångerna och deras narrativ överensstämmer mycket med det som senare också publicerades i *Öresund-Posten* under krigets inledande månader och Sturzen-Beckers egna sångtexter rörde sig ofta kring just densamma diskurs som Ullstad synliggjort under studentmötena.

Henrik Edgrens bidrag till samma bok, ”’Norden hedder vort fosterland’, Nordiskt och skandinavistiskt i svensk tidningsopinion under tidigt 1800-tal” skildrar inte 1840-talet, men erbjuder en kontextuell beskrivning av den liberala pressen som föregick Sturzen-Beckers entré som litteratur- och regimkritiker i bland annat *Aftonbladet*.¹⁶ För den här uppsatsen blir Edgren relevant för att synliggöra framväxten av det mediala klimat som sedan under 1848 kom att utgöra den miljö i vilken skandinavismen förmedlades av *Öresunds-Posten*.

För att hitta tidigare forskning kring Sturzen-Becker behöver jag blicka tillbaka över hundra år till Otto Sylwans biografi *Oscar Patrick Sturzen-Becker, Hans levnad och författarskap* från 1919, som i stort bygger på desamma brev- och pappersmaterial som tidigare Ragnar Sturzen-Becker, i sitt tvådelade verk från 1911 och 1912, sammanfattat mycket av sin farfars liv och gärningar utifrån.¹⁷ Den senares bidrag hjälper huvudsakligen denna uppsats med att identifiera vissa av *Öresunds-Postens* anonyma korrespondenter, och i synnerhet den danska liberal-nationalisten Carl Ploug som återkommande bidrog till narrativet under den dansk-tyska konflikten.

Åsa Arping är en av få som särskilt har rört vid just Sturzen-Becker på senare år, i hennes ”*Hvad gør væl namnet?*” *Anonymitet och varumärkesbyggande i svensk litteraturkritik 1820–1850* från 2013. Arping ägnar Sturzen-Becker, eller mer riktigt hans alias Orvar Odd, ett särskilt kapitel där hon analyserar hur hans karriär och personliga varumärke under tiden före *Öresunds-Posten* tog form.¹⁸ Boken fungerar utmärkt för att placera Sturzen-Becker i den mediekontext som Edgren presenterat och erbjuder min analys en god bild av honom utifrån just hans position som skandinavist, journalist och publicist.

---

¹⁵ Henrik Ullstad, ”Med mjöd och manligt glam på fädrens sätt, Studentskandinavismen som ideologi och performativ praktik”, i Magdalena Hillströms & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism, En rörelse och en idé under 1800-talet*, (Göteborg, Makadam 2014).

¹⁶ Henrik Edgren, ”’Norden hedder vort fosterland’, Nordiskt och skandinavistiskt i svensk tidningsopinion under tidigt 1800-tal”, i Magdalena Hillströms & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism, En rörelse och en idé under 1800-talet*, (Göteborg, Makadam 2014).

¹⁷ Otto Sylwan, *Oscar Patrick Sturzen-Becker, Hans levnad och författarskap*, (Stockholm, Bonnier 1919); Ragnar Sturzen-Becker, *Oscar Patrick Sturzen-Becker (Orvar Odd), Hans liv och gärningar framställda på grundval av bl. a. dagboksanteckningar och korrespondens till och från hans samtida. D. 1 1811–1857*, (Stockholm, Norstedt 1911).

¹⁸ Arping, ”*Hvad gør væl namnet?*”, sid. 112–160.

Disposition, material och urval

Det inledande avsnittet är ämnat att skapa en kontextuell förståelse för den under 1800-talet framväxande skandinavistiska rörelsen, hur den tog politisk form efter Sveriges förlust av Finland under Gustav IV Adolf och hur den, som jag vill kalla den, mediala protoskandinavismen¹⁹ växer fram i det nya liberala tidningsväsendet, inom vilket Sturzen-Becker gjorde sig ett betydande namn. Där kommer också 1840-talets studentskandinavism behandlas, som nära i tiden för det aktuella krigsutbrottet 1848 utgjorde stor inspiration för den anti-germanska skandinavism som *Öresunds-Posten* senare kom att företräda.

Det primära källmaterialet utgörs av *Öresunds-Postens* publiceringar från krigets inledning den 24 mars 1848 till den först vapenvilan den 16 september samma år. *Öresunds-Posten* var en Helsingborgsförlagd tidning, som grundades 1847 av Sturzen-Becker och som drevs i hans regi fram till 1855. Den gavs under perioden för krigsutbrottet ut på tisdagar och lördagar och hade som nämnts en stark liberal och skandinavistisk prägel, rumsligt positionerad med utsikt mot Europa över sundet via Danmark.

Avgränsningen av källorna till de inledande fem månaderna av kriget görs med anledning av syftet att söka belysa det skandinavistiska narrativet, hur *Öresunds-Posten* kom att utgöra ett opinionsbildande organ för en svensk intervention i den dansk-tyska konflikten. Detta bedömer jag görs tydligt och konkret genom att se till de inledande månaderna och passar inom ramen för uppsatsens omfång.

Den avslutande delen utgörs av en sammanställning av det analyserade materialet, en slutdiskussion som ämnar svara på de ovan ställda frågorna.

---

¹⁹ Ruth Hemstad beskriver som nämnts den vanligt förekommande anakronismen att tala om *skandinavism* före år 1843. Det är där termen myntas och tas i bruk, genom dels studentmötenas allt högre politisering och via den iakttagande pressen i utlandet. Att tala om den som en äldre rörelse, att hänvisa tillbaka till 1830-talets genombrott i den svenska pressverksamheten eller till och med än längre tillbaka i tiden går i de spår genom vilka skandinavisterna själva försökte beskriva sig som en rörelse med gamla anor. Vidare poängterar Hemstad att det därmed är av idéhistorisk vikt att skilja på begreppet i den historiska kontexten och det i den analytiska kategorin, varför "protoskandinavismen" i denna uppsats kommer få utgöra benämningen på den framväxande pan-nationella rörelsen innan 1843. Med protoskandinavism vill jag peka på den aspekt av den liberala pressverksamheten som i relation till ryskt inflytande och det monarkiska styret under Karl XIV Johans regeringstid rörde sig kring en transnationell idé om en folksjäl som överskred gamla politiska statsbildningar och nationella gränsdragningar. Se Hemstad, "Scandinavianism", sid 4–6.

Skandinavien och de ryska och tyska örnarna

I detta kontextualiserande avsnitt kommer den liberala tidningspressens framväxt kort att skildras; den protoskandinavism som jag menar växte fram ur oppositionen mot den ansett reaktionära politiken i Sverige och dess allians med det ryska tsarväldet under 1800-talets första hälft. Även Sturzen-Beckers karriär och bana kommer porträtteras kortfattat inom denna kontext. Vidare skildras 1840-talets alltmer politiserade studentmöten, hur den pan-nationella rörelsen blev den skandinavism som mycket under danskt inflytande skulle börja vända sin blick från det gamla hotet i öst mot en ny fiende i Preussen och de tyska förbundsstaterna.

Den mediala protoskandinavismen och hotet från öst

1800-talet i historieskrivningen av Sverige, och uppkomsten av den svenska skandinavismen, måste börja i och med Napoleonkrigets söndring av de gamla nordiska nationerna. Finlands separation från sin 700 år långa historia av svenskt styre kom att flytta den ryska gränsen fram till Östersjön och Åbo, ett historiskt nederlag som bland annat skulle resultera i den svenska kung Gustav IV Adolfs avsättning 1809.²⁰ Efter honom tillträdde Karl XIV Johan (Jean Bernadotte) som genom förhandlingar med den ryske tsaren Alexander I förde Sverige i ställning mot Napoleon med löfte om att i förlängningen kunna annektera det danskstyrda Norge.

Karl XIV Johans ”1812 års politik” frånsade sig därmed intresset för Finland för att bibehålla de goda relationerna till Ryssland. Av samma anledning distanserade han sig från Danmark och även Napoleons Frankrike och riktade sin propagandamaskin och sin skandinaviska vision mot Norge och dess union med Sverige. Det narrativa ramverket som de regimtrogna medierna spred bestod i att trycka på den geografiska relationen, den *skandinaviska halvön* som visuellt underbyggde en känsla av naturlig samhörighet mellan de två länderna. Ruth Hemstad beskriver den skandinaviska halvön under Karl XIV som en geopolitisk definition av Skandinavien vilken bortsåg från idéer om en språklig närhet också till Danmark och i stället propagerade för just

---

²⁰ Edgren, ”Norden hedder vort fosterland”, sid. 17.

den naturdeterminerade geografiska enheten.²¹ Danmark uteslöts på så vis retoriskt, betraktades som en nation styrd av utomnordiska, europeiska makter.²² Dock menar Henrik Edgren att detta var den motsatta hållningen till den uppvaknande oppositionella protoskandinavismen som å sin sida fortsatt närde sitt historiska rysshät tillsammans med en stor beundran för det postrevolutionära Frankrike.²³ Till detta hörde också att sympatiska relationer till danskarna trots allt blev allt mer tongivande.

”Järnåren” under Gustav IV Adolfs tid vid makten var trots allt över vilket öppnade upp för ett mindre censurerat och av staten tyglat offentligt samtal.²⁴ I och med detta tog de samhällskritiska och liberalt orienterade tidningarna allt mer utrymme och för att möta denna nyväckta opposition, och söka balansera den kritiska debatten, kom även konservativa och kungavänliga tidningar att skynda till.²⁵ I sin text om det tidiga 1800-talets mediala produktion av den skandinaviska idén beskriver Edgren hur de polemiska medierna sökte vädja till denna föreställning om nordisk enhet men från två håll. I spåren av Napoleonkrigets splittring av de nordiska länderna behövdes en definition på vad som var det skandinavistiskt exceptionella eller utmärkande i förhållande till växande stormakter som den ryska och den tyska.²⁶ Efter 1800-talets inledande söndring var därför Sverige i likhet med Danmark upptagna vid idén att finna och utbilda ”nationalkaraktären.”²⁷ Ett arbete som knöt den patriotiska nationalisterna till sitt fornnordiska arv, och helt rätt i tiden då frågan om nationell identitet kommit att diskuteras på många håll i Europa. Den pan-nationella aspekten här låg i att försöka utforma ett skandinaviskt språk, en kulturell utgångspunkt för utbyte och samhörighet mellan länderna, och för att samtidigt etablera en gemensam politisk vokabulär också för fortsatta och närmare skandinaviska band.²⁸

Värt att nämna är att av de skandinaviska länderna stod Norge ut i de annars kännbara skilsmässor som kom att rita om den nordiska kartan vid århundradets början. Deras danska och svenska grannar hade förlorat mark och makt och därmed fotfästet, men Norge, trots den påtvingade unionen med Sverige, erhöll en högre grad av självständighet i och med sin nya konstitution 1814, som ändå lämnade dem relativt fria om än under en svensk krona.²⁹ Norges

---

²¹ Hemstad, Ruth, ”Fra ’Det förenade Skandinavien’ til ’Den Skandinaviska Halfön’”, i Magdalena Hillströms & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism, En rörelse och en idé under 1800-talet*, (Göteborg, Makadam 2014), sid. 58–59.

²² Hemstad, ”Fra ’Det förenade Skandinavien’ til ’Den Skandinaviska Halfön’” sid. 60.

²³ Edgren, ”’Norden hedder vort fosterland’”, sid. 30.

²⁴ Edgren, ”’Norden hedder vort fosterland’”, sid. 19.

²⁵ Edgren, ”’Norden hedder vort fosterland’”, sid. 20–21.

²⁶ Edgren, ”’Norden hedder vort fosterland’”, sid. 21–22.

²⁷ Haarder Ekman, ”*Mitt hems gränser vidgades*”, sid. 58–59.

²⁸ Hemstad, ”Scandinavianism”, sid. 9–10.

²⁹ Hemstad, ”Scandinavianism”, sid. 9.

del i den kommande skandinavistiska rörelsen kom därmed att vara av en annan art, inte samma ton av nödvändig självhävdelse mot de europeiska stormakterna trots visst deltagande i såväl 1840-talets studentmöten som i det Schleswig-Holsteinska kriget.

I enlighet med Karl XIV Johans politiska ambition lades som nämnts svenskt fokus vid den nya unionen med Norge i det att Finland alltmer ansågs förlorat till öst; en hållning som också legitimerade den välvilliga attityden i förhållandet till den ryska kejsaren.³⁰ Oppositionen skilde sig i den uppfattningen att de ansåg att även Danmark, trots sin förlorade geografiska utsträckning i norr och nu allt större bottenvikt mot Tyskland, innefattades i den framväxande pan-nationella idén om ett nordiskt folk.

Den svenska protoskandinavismen kan under den här tiden ses som ett diskursivt fenomen genom vilken legitimitet söktes för två helt skilda agendor. Konservativa och kungavänliga medier nyttjade idén om det skandinaviska folket med dess liknande natur, kultur och språk som legitimering av den av Sverige påtvingade unionen med Norge och den liberala oppositionspressens kritik låg genomgående vid den ryska alliansen. Rysshattet hade gamla anor och det ryska inflytandet i Sverige, i led med Karl XIV Johans 1812 års politik, var en gemensam angreppspunkt för den liberala pressen och senare också den skandinavistiska rörelsen. Rysk styrning och förmyndarskap med ”ekonomisk stagnation och socialt nödläge” som symptom och de svenska liberalerna sökte sig nu allt närmare den norska konstitutionens utformning.³¹ På detta sätt, skriver Holmberg, fogades protoskandinavismen ”in i den svenska liberalismens program. Både på den inre fronten, i kampen för ett nytt representationssystem, och på den yttre, i förhållande till fienden i öster, var de nordiska grannfolken värdefulla bundsförvanter.”³²

I framväxten av ovan nämnda politiska polemik, mellan liberala reformister och konservativa kungavänliga propagandaorgan, beskrivs Oscar Patric Sturzen-Becker av Åsa Arping som Sveriges första ”stjärnjournalist”; en äventyrslysten skribent som under 30-talet, i tiden för pressens nya roll som dagligt massmedium i och med i synnerhet *Aftonbladets* grundande, gjorde sig ett namn som litteratur- och främst regimkritiker.³³ Under sina universitetsstudier i Uppsala väcktes hans politiska och regimkritiska känsla tillsammans med en stark motvilja till den nyromantiska fosforismen som annars var i ropet under det tidiga 1800-talet.³⁴ Den fientliga inställningen till just fosforismen blir väsentlig i hur han kan förstås som en del av den svenska

---

³⁰ Edgren, ”Norden hedder vort fosterland”, sid. 22–23.

³¹ Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, sid. 68.

³² Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, sid. 69.

³³ Arping, ”Hvad gör väl namnet?”, sid. 112.

³⁴ Arping, ”Hvad gör väl namnet?”, sid. 118.

liberalismens framväxt. Den nyromantiska sentimentaliteten som fosforismen ansågs stå för, menar Arping, utgjorde en förlamande kulturgren i de liberala kritikernas ögon, och Sturzen-Becker såg det som sitt skrås uppgift att befria samhället från detta infekterade onda.³⁵ Denna kulturstrid kan också ses som grunden till hans ironiska kritik av den samtida, och idag för denna tid ofta synonyma, Carl Jonas Love Almqvists romantiska *Drottningens Juvelsmycke* (1834), där den sarkastiska udden i recensionen kan utläsas som riktad mot just fosforismen som ett sätt att också utmärka sitt eget namn i debatten.³⁶ Ett namn som en tidens liberala röst i publicistisk kamp mot den nyromantiska stagnationen.

Den osignerade kritiken av Almqvist publicerades i *Aftonbladet*, till vilken Sturzen-Becker värvats redan 1834 av dess grundare Lars Johan Hierta.³⁷ Genom kopplingen till denna för tiden rabulistiskt regimkritiska tidning hävdar Arping att Sturzen-Becker brännmärktes från någon som helst tjänst inom någon statlig institution, men som ung radikal var just den provokativa skribentlinjen mycket lockande för den nyexaminerade äventyraren.³⁸

Under det sena 30-talet blev Sturzen-Becker den välkända mediala röst han främst kommit att bli ihågkommen som: Orvar Odd, genom vad Arping med ett nutida begrepp benämner som prototypen till det moderna kåseriet.³⁹ Med giftig humor och analytisk samhällsskildring tog Sturzen-Becker under sitt alias sig an dagsaktuella händelser och spörsmål på ett allmänt, informativt och samtidigt underhållande och lättillgängligt vis i en ny artikelserie i *Aftonbladet* kallad "Memoir öfver den förlidna veckan". För Orvar Odds texter är det enligt Arping tal om "politiskt kåseri" till skillnad från övrig förströelselektyr som vanligtvis under denna tid föll under den följetonggenre som Sturzen-Becker själv ansåg sig tillhöra.⁴⁰ Det fanns med andra ord ett syfte, ett socialt sammanhang som ansågs ha relevans i det offentliga samtalet. Här hyllades de revolutionära idéerna från kontinenten, parlamentarismen sattes som kontrast till det hånade reaktionära styret i exempelvis Ryssland.⁴¹ Framför allt erhöll Orvar Odd såväl liberal beundran som statsmaktens och kronans ogillande (det senare kan mycket väl ha förutsatt det förra) genom just sitt raljerande över Ryssland, och därmed kritik av den omnämnt omdiskuterade relationen mellan tsarväldet och den svenske kung Karl XIV Johan.

1844 flyttade Sturzen-Becker till Köpenhamn, vid tiden för de skandinaviska studentmötena, där han knöt kontakter inom den danska liberalnationalistiska rörelsen. Han inledde ett sam-

---

³⁵ Arping, "Hvad gör väl namnet?", sid. 128–129.

³⁶ Arping, "Hvad gör väl namnet?", sid. 132–133.

³⁷ Arping, "Hvad gör väl namnet?", sid. 122.

³⁸ Arping, "Hvad gör väl namnet?", sid. 118–119.

³⁹ Arping, "Hvad gör väl namnet?", sid. 134.

⁴⁰ Arping, "Hvad gör väl namnet?", sid. 137.

⁴¹ Arping, "Hvad gör väl namnet?", sid. 139.

arbete med den danske studentledaren och publicisten Carl Ploug, och dennes tidning *Fædrelandet* vilken skulle utgöra den danska skandinavismens huvudorgan.⁴² Det var där, i Danmark, som Sturzen-Becker på riktigt gav sig hän åt den skandinavistiska ideologin, vilket han senare vid återkomsten till Sverige fortsatt gjorde sig till ett svenskt organ för via grundandet av *Öresunds-Posten* 1847. Ploug blev en av hans stående fränder i Köpenhamn, och en av hans mest frekventa korrespondenter under skildringarna av det Schleswig-Holsteinska kriget.

Studentskandinavismen och hotet från syd

En viktig del av skandinavismens historia, särskilt den politiska grenen av rörelsen, utgörs av 1840-talets skandinavistiska studentmöten; föreningen mellan unga liberala skandinaver vid i synnerhet tre tillfällen: 1842, 1843 och 1845. Det hela tog emellertid sin början redan 1838 med det att ett långvarigt istäcke då lade sig över Öresund. Kommunikationerna mellan länderna hade redan sakta börjat öka i och med bland annat den för tiden högst moderna ångbåtstrafiken, men isen skapade en naturlig bro mellan danskar och svenskar, som varken kostade något eller krävde pass och som öppnade vägen för de båda syskonfolken att mötas och knyta de första studentbanden för den kommande rörelsen.⁴³

Med stöd i hur den skandinavistiska ideologin formulerades vid 1840-talets påföljande studentmöten, genom sånger och dikter, har som nämnts Henrik Ullstad sökt fånga det performativa i denna väsentliga del av rörelsen; inte bara hur den uttrycktes utan också hur den konstruerade sig själv i det estetiska. Alltså inte enkom hur skandinavismen manifesterades för allmänheten utan genom sig själv skapade *skandinaver* av de svenska, danska och norska studenter som deltog.⁴⁴ Vad som frammanades var en treenig nordisk förening; tre folk som utgjorde ett i en trefaldig struktur av historia, språk och rum. Referenser till nordisk mytologi och vikingar utgjorde en historisk enhet länderna emellan och kombinerat med sentida erövrare som Karl XII (det vill säga historiska personligheter med det tillskrivna epitetet ”skandinav”) utvanns en gemensam historiesyn att kontrastera mot utomnordliga nationer.⁴⁵ Genom att lovsjunga forntiden kunde de pånyttfödda skandinaverna samlas kring idén om sitt gemen-

---

⁴² Sylwan, *Oscar Patrick Sturzen-Becker*, sid. 41.

⁴³ Haarder Ekman, ”*Mitt hems gränser vidgades*”, sid. 63.

⁴⁴ Ullstad, ”Med mjöd och manligt glam på fädrens sätt”, sid. 105.

⁴⁵ Ullstad, ”Med mjöd och manligt glam på fädrens sätt”, sid. 83–88.

samma förflutna. Historiska hjältar och *fornstora dar* gav grund till en kulturell samhörighet, en familjär känsla av ett vördnadsfullt ursprung.⁴⁶

Det rumsliga som förenade länderna var, liksom för det protoskandinavistiska perspektivet, det geografiska, men till skillnad från Karl XIV Johans skandinaviska halvö var det den romantiserade naturen som var utmärkande för känslan av samhörighet.⁴⁷ Denna band samman de historiska och språkliga brödrarfolken, inkluderade förutom svenskar och norrmän även danskarna och avgränsade dem alla samtidigt från de tyska staterna i söder och framför allt den ryska fienden i öst, som en markerande gränsdragning likt Karl XII-statyns varnande finger skulle komma att göra från Stockholm två decennier senare. För även om den södra gränsen vid Ejdern, mellan Schleswig och Holstein, var den tydligaste definierade av den skandinavistiska studentrörelsen så var Preussen och de tyska förbundsstaterna ännu inte en aktualiserad fiende utifrån Ullstads läsning av deras sånger.⁴⁸ Här blir den liberala frihetsaspekten tydlig i 40-talets ideologiska rörelse. Det tysknationalistiska grupperna i Holstein kunde betraktas som ett ideologiskt mindre hot mot de liberala värdena än det från det autokratiska kejsarliga styret i Ryssland som genom sin utbredning, via annekteringen av Finland, utgjorde en konservativ motpol till de liberala strömningarna i Europa som var så tongivande för den skandinavistiska rörelsen.⁴⁹ Ullstad menar vidare att de tyska förbundsstaterna, trots den preussiska intressekonflikten kring Ejdern, ur ett liberalt perspektiv till och med kunde betraktas som allierade i jämförelse med det ideologiska motståndet mot öst. Men för studenterna och den snart mycket politiserade skandinavismen skulle detta komma att förändras.

Vid 1843 års studenttåg till Uppsala leddes de danska studenterna av sin nya talesperson och ledare Carl Ploug, som enligt Haarder Ekman i likhet med andra danska studentledare drev den politiska agendan att sätta frågan om Schleswig högst på den skandinaviska dagordningen.⁵⁰ Haarder Ekman visar också på hur dessa danska liberalnationalister utgjorde fundamentet för den politiska skandinavismen, unionen eller förbrödringen som skulle leda till mer än kulturella utbyten; den skulle praktiseras i ”en kamp på ’liv og død.’”⁵¹ Även Hemstad slår fast den skandinavistiska rörelsens politiska ursprung i den danska liberalnationalismen, och särskilt Ploug kom att utmärka sig under studenttåget norrut, mot Uppsala 1843, genom det tal han höll under ett stopp i Kalmar där han med hetta kritiserade det danska enväldet liksom den tyska

---

⁴⁶ Haarder Ekman, ”*Mitt hems gränser vidgades*”, sid. 45.

⁴⁷ Ullstad, ”Med mjöd och manligt glam på fädrens sätt”, sid. 96.

⁴⁸ Ullstad, ”Med mjöd och manligt glam på fädrens sätt”, sid. 99–100.

⁴⁹ Ullstad, ”Med mjöd och manligt glam på fädrens sätt”, sid. 92.

⁵⁰ Haarder Ekman, ”*Mitt hems gränser vidgades*”, sid 64.

⁵¹ Haarder Ekman, ”*Mitt hems gränser vidgades*”, sid. 89.

nationalismen i de södra hertigdömena.⁵² Han sökte som sina liberala meningsfränder i Sverige en ny konstitution men parallellt även en nationalistisk gränsdragning vid floden Ejdern som då skulle skilja Schleswig från det tyska förbundet och Holstein. Så även om 1843 års studentmöte ännu kretsade kring ett förenande rysshät, som med illa täckt missnöje kommenterades från öst, så börjar här en vändning ske. Från den historiska fienden i öster till det nya hotet i syd.

De svenska liberalernas förhoppningar låg vid den här tiden hos den nykrönte kung Oscar I, som efterträtt Karl XIV Johan, och som ansågs kunna infria den skandinavistiska idén. Detta trots hans initiala vädjan till inställt studentmöte 1844 med hänvisning till den gamle konungens bortgång. Studentmötet året innan kunde mycket väl ha inverkat på beslutet, uppståndelsen kring Plougs tal och den övergripande ryssfientliga tonen, vilken inte funnit god jord i den ryska kabinetten.

Året därpå, utan ingripande från krona eller regering, hölls 1845 års studentmöte som kom att ha avgörande betydelse för den skandinavism som senare skulle förespråkas från *Öresunds-Posten*. Här förenades studenterna under berusande entusiasm och tal av bland andra Sturzen-Becker själv.⁵³ 1845 års studentmöte i Köpenhamn, det är där Haarder Ekman menar att grunden för visionen om en politisk union lades, i kombination med att skandinavismen under danskt inflytande ytterligare kom att kopplas till den Schleswig-Holsteinska frågan.⁵⁴ Den danske politikern Orla Lehman höll här ett tal till de samlade studenterna som kommer ge efterklang i min analys av krigsutbrottet 1848. Lehman var en central gestalt i den danska liberalnationalismen och hade förutom i sin roll som skribent för *Fædrelandet* utmärkt sig med att redan 1834 uttala sig om Schleswigs danska tillhörighet och med det en nationell gränsdragning vid Ejdern.⁵⁵ Han hade därmed bidragit till att tidigt uppmärksamma den groende konflikten i hertigdömet och fogat den nationella frågan till den liberala rörelsen i Danmark. Då mötet i Köpenhamn hade kommit att kretsa kring dessa nationalistiska motsättningar i Schleswig-Holstein innebar Lehmans retoriska vädjan om ett löfte, att den sammanslutna nordiska ungdomen skulle försvara Skandinaviens intressen, en politisk uppmaning till allians i den för danska nationen brännande inrikespolitiska konflikten. Det talade för en andlig förpliktelse, en symbolisk ed men lika väl i termer om faktiskt försvar och frälsning för fädernes-

---

⁵² Hemstad, "Scandinavianism", sid. 8.

⁵³ Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, sid. 90–91.

⁵⁴ Haarder Ekman, "Mitt hems gränser vidgades", sid. 17.

⁵⁵ Henrik Becker-Christensen, *Skandinaviske drømme og politiske realiteter, Den politiske skandinavisme i Danmark 1830–1850*, (Århus, Arusia 1981), sid. 28.

landet.⁵⁶ De samlade studentkårerna svarade unisont ja på denna löftesförfrågan, och här fick skandinavismen, enligt Haarder Ekman, sitt nationalistiska syfte och med det, menar jag, också en realpolitisk riktning: söderut, i motstånd mot tyska intressen.⁵⁷

Den Schleswig-Holsteinska frågan

Denna del utgör uppsatsen analys och från krigsutbrottet 1848 och kommer i följande avsnitt, utifrån källtexterna i *Öresunds-Posten*, lyfta fram det narrativ som byggdes upp i rapporteringen av händelsernas utveckling; från underrättelsen om den preussiska inblandningen i konflikten, till det svenska truppförflyttningarna till danska Fyn och slutligen rörande det diplomatiska arbetet att uppnå ett vapenstillestånd. Hela tiden sökte Sturzen-Becker ingående återberätta krigets och politikens utveckling men samtidigt placera det i ett narrativt sammanhang för att skapa en opinion kring hur Sverige enligt honom borde förhålla sig i den Schleswig-Holsteinska frågan.

Krigsutbrottet 1848

Vid vad som betraktas som startdatumet för det Schleswig-Holsteinska kriget, 24 mars 1848, beskriver *Öresunds-Posten* det dekret om självständighet som de tysktalande separatisterna framhållit åt den danska kronan, men som till köpenhamnarnas jubel avslagits på vilket delegationen under smädande och hån visats tillbaka.⁵⁸ Vidare står det:

...liberalismens sak går framåt med stora steg och visar sig mäktig att genomryta äfven de skrankor, som förut syntes oöfvervinneliga. Se Italien, Frankrike, Preussen, – ja sjelfva det i Kejsrerliga styfkjortel stelnade Österrike! – Kasta se'n blicken öfver Öresund till det Danska brödrafolket! – Och om sjelfva den Ryska Örnén torde man kunna tillämpa Homeri ord: En gång kommer den dag då det stolta Ilion faller.⁵⁹

I påföljande nummer den 28 mars publiceras ett av många kommande brev från Ploug, som inte bara uttrycker oro för stämningen i syd utan även väntar sig en invasion från öst, och han ställer frågan vad Sverige säger om ”ett ryskt anfall på Köbenhavn? Nu vore en of- och defensiv-

---

⁵⁶ Haarder Ekman, ”Mitt hems gränser vidgades”, sid. 66–67.

⁵⁷ Haarder Ekman, ”Mitt hems gränser vidgades”, sid. 68.

⁵⁸ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 26, 1848-03-24, sid 3.

⁵⁹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 26, 1848-03-24, sid 3–4.

allians på rätta stället. Hvad säger ni, J gossar blå?”⁶⁰ På denna fråga svarar *Öresunds-Posten* själv i följande nummer: ”Hvad vi säga? [...] Svaret är det gamla, det eviga: ’Ur vägen Muskoviter! friskt mod, J gossar blå!”⁶¹ Svaret är ett citerat stycke från dikten ”Karl XII” av Esaias Tegnér, en populär rad under den ryssfientliga studentskandinavismen och kan läsas som en förtrogen vink till kamraterna i Lund och Uppsala.⁶² Även ”J gossar blå” från Plougs brev är en korrigerad översättning om man ser till hur brevet citerats på danska och i sin helhet i Ragnar Sturzen-Beckers bok, på vilket ”blå” får anses tillagt innan publiceringen för att än mer knyta an till Tegnér’s dikt.⁶³

På detta följer också två öppna brev, dels skandinavistiska hyllningar från Lunds samlade studentkår, dels ett enskilt undertecknat av Lunds studenter i medicin. I det första kan man läsa:

Hvarje utveckling i nationell rigtning inom ett af de skandinaviska folken är en erinring äfven för de andra; ty den förer ett steg närmare det gemensamma målet: Skandinaviens uppträdande i det Europeiska folkförbundet såsom en magt, hvars stämna kräfvat gehör. [...] Men huru denna framtid än må gestalta sig; – ett hafva vi dock att trygga oss vid: vissheten att det förbund, som vi knöto under de glada soliga dagarna, ej af de molndigra skall lida afbräck⁶⁴

”De glada soliga dagarna” syftar tillbaka på de tidigare studentmötena, och hänvisningarna till dessa förbrödrande manifestationer är ett återkommande tema i det narrativ som *Öresunds-Posten* klär sina rapporteringar i, men också kopplingar tillbaka till just det förbund som Lehman ansågs ha fått studenterna att svära sig till i Köpenhamn. I likhet med anknytningen till Tegnér’s dikt kan det därför antas vara de redan invigda, de skandinavistiska kamraterna, som Sturzen-Becker här initialt vänder sig till i slutet av mars och början av april 1848.

Delegationen från det separatistiska ”nya riket Schleswigholstein” rapporteras senare åter ha anlånt till Kiel, sätet för den provisoriska tysknationalistiska regeringen, för att meddela om den danska kronans avvisande hand och i samband med det menas Preussen ha tillkännagivit i ett brev att militärt stöd ska ges om hertigdömena skulle angripas.⁶⁵ Utifrån detta bedömer *Öresunds-Posten* att Preussen onekligen, med stöd av ytterligare tyska förbundsstater, kommer att sända trupper till den Holsteinska gränsen för att ”afvärja danskt intrång på Tysklands gebit”, något som dock kommenteras med att ”aldrig [ha] legat i Danmarks plan, det borde de goda

---

⁶⁰ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 27, 1848-03-28, sid. 3

⁶¹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 28, 1848-04-01, sid. 1

⁶² Haarder Ekman, ”Mitt hems gränser vidgades”, sid. 93.

⁶³ R. Sturzen-Becker, *Oscar Patrick Sturzen-Becker (Orvar Odd)*, sid. 146.

⁶⁴ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 28, 1848-04-01, sid. 1

⁶⁵ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 28, 1848-04-01, sid. 3.

tyska herrarne veta!”⁶⁶ Detta åsyftar Danmarks beredvillighet att släppa sina intressen i Holstein då gränsen ämnade gå, i likhet med de danska skandinavisternas vision, vid Schleswigs sida av Ejdern. Hela numret den 4 april, avslutas med en särskild uppmaning, framförd via Sturzen-Becker, från Danmark som vädjar det svenska folket att samla ihop och sända gevär och vapen för att upptas av deras ”tappra skandinaviska bröder” och redaktionen på *Öresunds-Posten* vågar tillförlitligt mena ”att ’det svenska stålet’ skall hedras af att föras af sådana män i en sådan strid.”⁶⁷

Den 11 april står det så klart att tyska soldater korsat Ejdern och tagit den danska fästningen Rendesborg i Schleswig i besittning. *Öresunds-Posten* markerar strängt att detta inte längre går att betrakta som danska inbördesstrider utan nu bevisligen är ”en stridshandske, utkastad af Tyskland åt Danmark och med detsamma åt hela den skandinaviska nordn.”⁶⁸ Danmarks sak blir i denna mening också Sveriges; Preussens aggression på dansk mark fordrade gensvar och i detta skulle inte de danska bröderna stå ensamma.

En ädel nation som den danska kan icke öfverlämnas på detta vis åt de mäktigares nyck och åt en skändlig politik. Minst kan den i nödens st[un]d lemnas åt sitt öde af Nordens beslätade folk. Det vore af oss fegare än det fegaste, det vore oerhördt att med armarna i kors se likgiltigt uppå hur det danska folket stupar på barrikaden för Nordens oafhængighet.... Ty än en gång, – det är detta man väl må märka, – denna strid, som nu begynner, den gäller i sin tid äfven oss, det är här icke längre fråga om Slesvig, det är fråga om Skandinavien!⁶⁹

Schleswigholsteinare rapporteras senare ha hamnat i en underlig konfrontation med sina tyska bundsförvanter på grund av ett missförstånd och språkförbistring, ett syftande till den antaget svaga relationen till Preussen och dess allierade förbundsstater då separatisterna till slut ”med sin platt-tyska ändtligen kunnat göra sig förstådda af sina ’tyska bröder’.”⁷⁰

Öresunds-Posten kommenterar den 22 april bildandet av ett hemligt utskott i den svenska regeringen som skulle behandla frågor rörande Ryssland och ifrågasätter nöden där av. Man menar att Ryssland har fullt upp på annat håll för att utgöra ett hot mot Sverige, så vad är då utskottets syfte? Sturzen-Becker fortsätter och rör vid den ryssvänliga alliansen och yrkar på ”att i detta Sverige lefver ett parti, som hellre skulle vilja se fosterlandet lagdt i bojor vid fötterna af ett Asiatiskt barbari, än civilisation under form af fullkomlig och ren folkfrihet...”⁷¹ Den civiliserade friheten som åsyftas är den liberala rörelsen i Europa och detta fogas kontrasterande

---

⁶⁶ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 28, 1848-04-01, sid. 4

⁶⁷ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 29, 1848-04-04, sid. 4.

⁶⁸ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 31, 1848-04-11, sid. 1.

⁶⁹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 31, 1848-04-11, sid. 1.

⁷⁰ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 35, 1848-04-22, sid. 3.

⁷¹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 35, 1848-04-22, sid. 4.

in i det rysshät som fortfarande är den ideologiska kärnan i skandinavismen, liksom hos Sturzen-Becker. Därmed utgör den kontinuerliga ryssfientligheten en narrativ skandinavismmarkör men också en liberal sådan, som nu riktar sig mot en större publik än de redan frälsta skandinavisterna. Men rysshätet kommer under Sturzen-Beckers redaktörskap trots allt att börja hamna i skymundan, för med tyskarnas fortsatta aktiviteter i södra Danmark får Skandinavien en mer akut fiende; en fiende som de danska studentledarna länge har varnat för.

I april månads sista nummer rapporteras preussarnas massiva intåg i Schleswig. Det är ett överväldigande angrepp från de tyska staternas i Holstein samlade här av vilken danskarna tvingas tillbaka. Men det är inte utan motstånd framhåller *Öresunds-Posten*: ”De hafva med sitt beundransvärda, oavbrutet fäktande återtåg från Sley inskrifvit några af de mest heroiska bladen i Nordens historia, och Sveriges gamla karoliner, om de från sina högar kunnat betrakta denna strid, skulle känt sig stolta öfver sådana unga fränder, öfver sådana värdiga söner af det gamla Skandinavien.”⁷² De narrativa utsmyckningarna låter den av studentskandinavismen romantiserade historien få nytt liv i den danska viljan att offra sig för sitt land. Så det är en hyllning, men vars baksida blottar ett ursinnigt förakt mot den svenska overksamheten. Vidare skriver Sturzen-Becker att alltmedan ”Danmark skall förblöda” så sitter grannländerna, de skandinaviska bröderna och danskarnas ”påräknade vänner, – vänner i de glada dagarna! – med armarna i kors, eller högst taget, rycka med ett sentimentalt vemod på axlarna!”⁷³ Om där inte direkt finns ett beskyllande finger riktat mot det svenska folket (artikeln vänder sig mot regeringen och den handlingsslöa diplomatin) så finns det ett vädjande och ett indirekt klander mot dem som inte sluter upp i opinionen för det svenska ingripandet. Det är bröder och vänner som förblöder för Nordens sak menar de, bröder och vänner ”från de oförgätliga dagarna i juli 1845!”⁷⁴ Kamraterna från studentmötet, den edsvurna skandinavistiska ungdomen som nu tagit den första dödsbringande stöten från den framväxande tyska stormakten.

I samma nummer, den 29 april, skriver en enskild korrespondent från Lund och uppmärksammar det fortsatt enorma stödet där för den danska saken, men påtalar också en tilltagande oro för den eventuella ryska inblandningen.⁷⁵ Att strida sida vid sida med den skandinaviska arvfienden tar emot, liksom hur detta skulle inverka på europeisk politik i stort, men till syvende och sist tillskrivs detta omak ändå Tysklands samvete. Acceptansen inför rysk inblandning i den skandinavistiska frågan återkommer också i numrets avslutande post scriptum, där målet

---

⁷² *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 37, 1848-04-29, sid. 1.

⁷³ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 37, 1848-04-29, sid. 1.

⁷⁴ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 37, 1848-04-29, sid. 1.

⁷⁵ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 37, 1848-04-29, sid. 2.

anses få helga medlet, ”[t]y detta är nu den fråga, för hvilken allt annat må vika.”⁷⁶ Ryssland är nu att betrakta som en nödvändig allierad, inte ideologiskt men med antigermanska anspråk.

I ovan nämnda nummer publiceras även ett översatt brev från Ploug i Köpenhamn. Brevet uttrycker den ovisshet som han delar med sina landsmän inför möjligheten till hjälp, om så från England eller Ryssland spelar i den akuta situationen föga roll.

Men Sverige? — — Ja, svara sjelf, käre vän! Du må sjelf bäst veta, om der är den minsta utsigt till att er nya regering vill göra en smula mer än den förra har gjort, d. v s. högst taget, en höflig reservation förmedelst en saft- och kraflös note emot Wienertraktatens kränkning, på samma vis som härom året då Krakau blef uppslukadt! Nej, tro mig, edra gamle äro icke bättre än våra voro!⁷⁷

De ”gamle” hänvisar till de båda ländernas i tid sammanfallande utbyte av sina äldre mer konservativa regeringar och Ploug betvivlar med det åtminstone inte det svenska brödrafolkets sympatier med hänvisning till Lunds och Uppsalas studenter, men menar att det nu fordras mer än bara medkänsla. Han beklagar att han måst fylla Sturzen-Beckers tidning med ”klagovisor öfver den svenska regeringens obenägenhet att följa en klok och skandinavisk politik” och avslutar ”detta bref som alltid: lefve Skandinavien!”⁷⁸

I påföljande nummer fortsätter den interPELLERANDE uppmaningen till sidval i opinionen, genom ett öppet brev från de ”danska bröder” som frågar om ”I, svenske Brødre, ville lægge rolige Hænderna i Skjødet, medens de, I svore Fostbroderskab, slagtes af en overmodig Fiende, bortslæbes i Fangenskab eller gjøres till Trælle?”⁷⁹ Frågan som ställs är om de löften och det broderskap som knöts under studentmötet 1845 bara varit tomma ord eller om ett svenskt ingripande står att vänta. De danska avsändarna vill, liksom tidigare Ploug, med säkerhet tro att det svenska folket, med eller utan Kung Oscars initiativ, väljer att ta aktiv ställning och ansluter sig till den danska hären, och att ”[h]vad der skal skee, lad ske hurtigt!”⁸⁰ *Öresunds-Posten* kommenterar brevet med deltagande och påvisar Schleswigs funktion som Nordens yttersta barrikad mot den germanism som akut hotar svälja Skandinaviens alla möjligheter att erhålla ett erkännande i det europeiska statsförbundet.

---

⁷⁶ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 37, 1848-04-29, sid. 4.

⁷⁷ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 37, 1848-04-29, sid. 2.

⁷⁸ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 37, 1848-04-29, sid. 2.

⁷⁹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 38, 1848-05-02, sid. 1.

⁸⁰ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 38, 1848-05-02, sid. 1.

Antigermanismen

Antigermanismen blir stundens brännande kärna i Sturzen-Beckers skandinavistiska narrativ. Ryssland, förvisso ännu den ideologiska motpolen, lämnas något därhän medan den tyska federationen blir den politiska fienden, den reella hotbilden om ett förlorat Skandinavien. Den *ryska örnen*, som i slutet av mars hade förebådats falla (likt Homeros Ilion), byts nu efter preussarnas avancemang ut mot den tyska.

Hvad bäst i vårt hjerta flamar,
det flamar med broderlig eld för dig;
och Skandnaviens stammar
välsigna ditt heliga krig.
Härnäst det preussaren galler,
lycka till Dannebrog!
låt se du örnen fäller,
så det rungar i nordanskog!⁸¹

Den narrativa vändningen är i likhet med den diktning som Sturzen-Beckers vän och ledaren för studenterna från Lund under 1840-talet, Carl Vilhelm August Strandberg (alias Talis Qualis), kom att skriva vid samma tid. Hans skandinavism hade länge burit sin udd mot den ryska fienden och besjungit Finlands frigörelse från det österländska väldet under de tidigare nämnda studentmötena. Nu när kriget i Schleswig var ett faktum införlivade Strandberg det löfte han bland många gett Lehman 1845, och i sin *Hälsning till Danmarks söner* gör han som Sturzen-Becker och besjunger hotet från just den tyska örnen.⁸² Skandinavien hade nu bland de stora aktörerna inom studentskandinavismen en ny gemensam fiende.

Den Schleswig-Holsteinska frågan blev därmed, efter krigsutbrottet, en lika tudelad fråga som protoskandinavismen till en början var under Karl XIV Johan. Att göra den danska saken till en fråga för Norden blev nu ett retoriskt medel för liberala nationalisterna som Sturzen-Becker att placera de skandinavistiska idéerna i reell politisk kontext.⁸³ Att besjunga den nordiska historien, eller teatraliskt peka mot fienden i öst som varit tradition för den performativa skandinavismen under studentmötena, närde ingen dagsaktuell agens i politiken. Det reducerades allt för lätt till utopiska drömmar, men med ett i stället högst verkligt hot från söder kunde dessa drömmar översättas till politisk debatt. Även kung Oscar kunde med Preussens intrång i Schleswig agera både i samklang med Ryssland och rida på skandinavisternas gunst.

---

⁸¹ Orvar Odd, "Vid tidningen om bataljen vid Flensburg, 9 april 1948", I: *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 33, 1848-04-15, sid. 1.

⁸² Hardeer Ekman, "Mitt hems gränser vidgades", sid 90.

⁸³ Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, sid. 115.

Genom att markera mot inkräktarna vid Ejdern ansågs han försvara den skandinaviska suveräniteten men samtidigt den maktbalans som tsarväldet i öst ansåg hotas av det växande tyska förbundet. På det viset kunde han också vända folkets och opinionens blickar mot Danmark och bort från inrikes politik och revolutionära oroligheter.⁸⁴

Tyskarnas mask var kastad, dess verkliga ansikte nu blottat, skriver *Öresunds-Posten*. De fanatiska separatisterna beskrivs drivas av idéer om ”en dussinertigs fabelaktiga rätt” och som genom löften om ”ett i månskenet sig oredigt förtonande fantasi-rike” stöttas av tyskarna att nu utplåna det danska folket på förljungen grund.⁸⁵ Dessa historieförfalskade anspråk på södra Danmark anses dessutom kunna motbevisas genom en hänvisning till en artikel i *Dagligt Allehanda* som historiskt placerar Schleswig i en uråldrig dansk samhörighet. Trots 300 år av tysk invandring och tyska övergrepp påvisas att det skandinaviska språket och identiteten överlevt och dominerat den inkräktande germanismen. Kriget hänvisas därmed till att handla om en slutgiltig gränsdragning, en geografisk markering mot utomnordiska kränkningar av dansk mark.⁸⁶ I samma kontrande drag mot den påtalade historieförfalskningen hänvisas det till den i Malmö nyetablerade *Snällposten* som avslöjar hur tyska uppslagsverk skrivit om Schleswigs historia genom att jämföra utgåvor från dels 1836 och dels 1847, där de i den förra tydligt tillskrivit furstendömet en långlivad dansk tillhörighet, men i den senare istället tryckt på dess koppling till Holstein och därmed den tyska federationen.⁸⁷

Också från *Örebro Tidning* lånas ett stycke ur en artikel som slår fast uppfattningen att Tysklands angrepp aldrig skulle stanna vid Schleswig. Om så blott genom tyska bosättningar i gränslandet kommer det att innebära ytterligare invandring uppåt Nordjylland. Detta sägs kunna leda till att det tyska språket och de tyska sederna långsamt dränker Danmark till dess att kolonistörerna, med Preussens här i ryggen, kuvat all danskhet och lagt hela halvön under sig. ”Detta är i sjelfva verket en liten tafla, som i få drag visar oss huru det i framtiden kunde komma at gå äfven för Sverige, i fall der icke i tid satten en gräns för den oblyga och roflystna germanismen.”⁸⁸

I ytterligare en citerad artikel från *Dagligt Allehanda* problematiseras den självcentrerade avarten av nationalism som Tyskland menas företräda, vilken målas upp som en skamlig fläck på den nyblommade europeiska civilisationen. Åt detta ansett narcissistiska folk, självgoda rörande sin högt stående kultur, riktas en varning: ”Vänd om innan du belastar dig med en

---

⁸⁴ Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, sid. 142–143.

⁸⁵ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 39, 1848-05-06, sid. 1.

⁸⁶ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 39, 1848-05-06, sid. 1–2.

⁸⁷ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 45, 1848-05-27, sid. 3.

⁸⁸ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 43, 1848-05-20, sid. 3.

blodskuld, som för evigt i historien beröfvar dig den moraliska storhet, till hvilken du var ämnad!”⁸⁹ Det kan läsas som en nykter förmaning till vad oreflekterad nationalism och nationellt högmod kan leda till.

Öresunds-Posten berättar också i en kort passage om en plötslig invasion av kronsnäppor, förmodligen en form av vadarfågel, som drivits till Hamburg, lockade av den nattliga gasbelysningen. Deras melankoliska sång ska ha hållit tyskarna där vakna, drivit dem till vansinne, men också föreställer man sig hur denna nattmara måste ha söndrat deras samvete; att detta var ett tecken av bibliska mått och ett straff för deras orättvisor mot Danmark.⁹⁰

Kämparne med pennan

Parallellt med rapporteringen kring det dansk-tyska krigsutbrottet följer *Öresunds-Posten* med stort intresse den representationsreform som man hoppas regeringen ska anta, en efterlikning av den norska regeringsformen som i mer liberal och medborgarrättslig anda förväntas överge det föråldrade ståndssamhället. Runt om i Sverige startas lokala grupper upp, under inspiration och opinion från de i Stockholm etablerade Reformvännerna, vilka i april 1848 åt kung Oscar I överlämnat en petition, ett reformförslag som lovats komma att tas i beaktande vid regeringens eget reformarbete.⁹¹

Regeringens reformförslag rapporteras offentliggjord den 9 maj men beskrivs vara ett sorgligt bud. Inget inflytande till den framväxande arbetarklassen, fortsatt premieras de övre samhällsklasserna; en ynkelig mellanväg skriver Sturzen-Becker, som svara illa mot ”hvad det svenska folket åtrår och vill!”⁹² Men uppgivenheten över denna inrikespolitiska motgång drunknar i den berusade stämning som fyller *Öresunds-Posten* med kungens samtida kungörelse om aktivt stöd åt Danmark. Frivilliga berättas omedelbart ha avrest från såväl Sverige som Norge, och den svenska hären rapporteras ha börjat samlas i Skåne inför övergång till Jylland. De förtydligas dock att det så här långt ännu bara rör sig om en observationsarmé, för att skydda mot vidare tysk invasion av Nordjylland, men entusiasmen är ändock stor.

Svenska folket tyckes således börja vak na [sic] ur sin slummer, – och stå våra svenska blåa gossar först ansigte mot ansigte mot tyskarna så vilja vi hoppas att de icke skola göra skam åt sina föfäder, Gustaf Adolfs tappra bussar, utan visa de äreförgätne, roflystna germanerna att Nordens män ännu äro desamma som för 200 år sedan.⁹³

⁸⁹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 48, 1848-06-06, sid. 3.

⁹⁰ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 39, 1848-05-06, sid. 3.

⁹¹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 36, 1848-04-25, sid. 1.

⁹² *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 40, 1848-05-09, sid. 1.

⁹³ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 40, 1848-05-09, sid. 2.

I följd härpå redogör en korrespondent i Danmark i samma ton om en förträfflig stämning i Köpenhamn; glädje och förnyade förhoppningar, den annalkande tyska hären till trots. ”[D]etta är [...] min tro och mitt hopp, att en ny värld i ordets andliga förstånd skall härefter bilda sig.”⁹⁴

Kung Oscars kungörelse om stöd till broderfolket på andra sidan sundet sammanfaller dock påfallande nära det att Ryssland meddelar sig öppen för ingripande på dansk sida, vilket kan sägas bekräfta misstanken om den svenska avhängigheten i relationen till tsaren.⁹⁵ Den svenska regeringen kan ha avhållit sig från att ingripa tidigare av rädslan för att det skulle tolkas som en skandinavistisk manifestation i ansiktet på det reaktionära Ryssland, till dess Ryssland nu självt valt att ta ställning för att å sin sida mota tillbaka det tyska inflytandet i Europa.

När hotet om rysk inblandning därmed kan betraktas som reellt stärks i maj 1848 oppositionen och den skandinavistiska viljan att ingripa, om så för att förekomma ryssen, samtidigt som den också innebär ett klartecken för kung Oscar. Det är här, menar Åke Holmberg, som det sker en påtaglig splittring mellan de svenska liberalerna. De skandinavistiska krigsentusiasterna, med Sturzen-Becker i täten, ställs mot dem som ser den inrikes representationsreformen hamna i skuggan av utrikes angelägenheter.⁹⁶ Den senare markerar också i hög grad just mot det ryska ledband som Sverige kan sägas gå i krig i. Dessa liberaler antar en mer tyskvänlig hållning och försöker åter igen vända opinionens blick mot fienden i öst genom att yrka på att det germanska folket, med sina språkliga likheter, är besläktat med det skandinaviska.⁹⁷ Dessutom kan, som jag redan har nämnt, Schleswig och Holstein ur det liberala perspektivet betraktas som liberalismens själ; idealen realiserade i kampen för frihet och självbestämmande. Mot detta står i den meningen den danska kronan som representant för en äldre, absolutistisk och reaktionär makt.

Samtidigt som den skandinavistiska propagandans narrativ under Sturzen-Becker basunerar ut Danmarks suveränitet och uråldriga rätt till Schleswig så följer *Öresunds-Posten* med deltagande andra liberala rörelser i Europa, som Irlands hot om att uppresas en republik om inte England erkänner dem genom att godkänna en egen regering.⁹⁸ Kluvenheten i den skandinavistiska liberalismen blir påtaglig; ambivalensen i dess sympatier ute i Europa. Vad är det som väger tyngst för Sturzen-Becker, är det liberalismen eller den panskandinaviska idén? Eller är det Danmarks suveränitet? Sturzen-Becker hade tidigare närt en äldre pangermansk

---

⁹⁴ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 40, 1848-05-09, sid. 3.

⁹⁵ Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, sid. 139–140.

⁹⁶ Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, sid. 158.

⁹⁷ Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, sid. 160–161.

⁹⁸ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 35, 1848-04-22, sid. 3.

ståndpunkt i sin skandinavism, men omkring åren innan krigsutbrottet och vid tiden för grundandet av *Öresunds-Posten* kommit att ansluta sig till den danska skandinavismens och tillika studentskandinavismens huvudsakliga gränsdragning vid Ejdern.⁹⁹ Detta i samband med sin vistelse i Köpenhamn och hans erfarenhet därmed av den danska nationalismen som tog sin form i förhållande till de framväxande protyska separatistströrelserna i de södra furstendömena. Hans stadiga korrespondens med danska liberalnationalister under kriget, och i synnerhet hans kontinuerliga kontakt med Ploug, väcker frågan om det är Skandinaviens gemensamma sak han i första hand representerar eller om det är den danska nationalismen? Sveriges intervention i Danmark skulle markera dess och Skandinaviens gränsdragning mot de tyska staterna, men också i förlängningen avsvära dem en bundsförvant i förhållande till ryssen. Hur motiveras en sådan vändning bort ifrån den för liberalismen och Skandinavien sedan gammalt svurna fienden i de reaktionäras högborg, tsarväldet Ryssland?

Vid den här tiden släpper Lars Johan Hierta i *Aftonbladet* fram det tyska perspektivet på konflikten och tar därmed en antiinterventionistisk ställning. Inte främst av några tysksympatier menar Holmberg, utan för att Sverige genom sin inblandning i den danska saken skulle involveras än mer i ett än större ryskt nät, och Holmberg framhäver vidare att i Hiertas syn på saken hade de utopistiska studentmötena, sitt obetvivelade rysshät till trots, ”kommit att gå skandinavismens ärkefiendes ärenden.”¹⁰⁰ Sturzen-Becker och *Öresunds-Posten* blir på detta vis en motpol till *Aftonbladet*, förordande obönhörlig militär aktion i Danmark mot de preussiska inkräktarna.¹⁰¹ *Aftonbladets* försiktiga tvivel inför svensk intervention i Danmark synas, styckas upp och relativiserades i *Öresunds-Posten*. Den diplomatiska linjen de menas yrka på går inte i linje med den svenska opinionen sägs det, ej heller deras osäkerhet inför en onödig upprustning – Europa härjas av oroligheter och revolution, ett svenskt försvar är av nöden oavsett utvecklingen i Danmark.¹⁰²

Att reformdebatten skulle riskeras hamna i skuggan, som Hierta med flera befarar, viftar Sturzen-Becker den 23 maj bort: ”jag [inserir] icke hvad våra inre reformers utveckling skulle kunna lida vid den en smula potentierade andliga livsverksamhet, som är den naturliga följden af hvarje nationellt och populärt krig.”¹⁰³ Även betänkligheter kring Sveriges framgång kommenteras, att visst inte står Sverige och Danmark utom risk för nederlag, men om man därmed tror kriget vara till ända så känner man ”dåligt svenskens lynne, som just är sådant, att

---

⁹⁹ Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, sid. 119–120.

¹⁰⁰ Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, sid. 163.

¹⁰¹ Holmberg, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, sid. 166–167.

¹⁰² *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 44, 1848-05-23, sid. 1

¹⁰³ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 44, 1848-05-23, sid. 1.

han först rätt på allvar slåss och rätt innerligt blir arg, sen man ristat honom i skinnet. Detta är det nordiska björnnaturen hos oss.”¹⁰⁴

Och från Danmark är gensvaret oförändrat lyriskt. En dansk korrespondent, omnämnd som ”en af Danmarks ej blott upplystaste och ädlaste, men äfven inflytelsearikaste politiska personer”, hyllar nytändningen av den skandinaviska själen, ”den pånyttfödelse, som gripit vårt folk” och den solidaritet från grannländerna som sprungit ur det fria folkets vilja.¹⁰⁵ ”Svenskar, norrmän och danskar i slutna leder mot en gemensam fiende! Nordens förenade kamp mot tyskhetens inbrott! Hvilket blad i Nordens historia! hvilken oöfvervinnerlig, oemotståndlig magi! Och hvilket frö för framtiden!”¹⁰⁶ Vidare erkänner korrespondenten nu sig motvillig till den av England initierade medlingen, för om danska halvön på riktigt ska räddas så måste det räddas med svärdet, inte med ord och diplomati.

Sturzen-Becker återger den 16 maj 1848, under egen signatur för ovanlighetens skull, ett tal han hållit som svar på en dansk skål som utbringats till hans ära vid ett besök från Helsingör. Skålen hade hyllat hans bidrag som publicist för den danska och skandinaviska saken och han återger hur han ödmjukt menat att det varit var man av heders uppgift att i tider som dessa lägga sig själv åt sidan och som ”patriot uppgå i nationernas intressen” och att hans publicistiska gärning var både obetydlig och det enda rätta givet hans skandinavistiska verksamhet genom åren.¹⁰⁷ Han beskriver sig också som tillhörande ”det krigiska partiet”, alltid en krigisk ådra även i långa perioder av fred, vilket han menar ofta gett honom stämpeln som radikal krigsfantast och jakobin. Men nu menade han stod Norden inför en ny era, ”väpnad upp med svärd och hjälm.”¹⁰⁸ Den skandinavistiskt sinnade pressen, i synnerhet landsortspressen, hade skakat om den sömndruckna skandinavien och titulerades av Sturzen-Becker i ett leverop som ”kämparne med pennan”, bundsförvanter och osvikligt stöd för de i Danmark stridande bröderna: ”kämparne med svärdet.”¹⁰⁹ Detta återgivna tal är en del i ett längre försvar mot en i Sturzen-Beckers ögon lögnaktig återgivning av detsamma i *Helsingborgsposten*. Där återges hans tal som ett självförhållande, att han menat sig ensam ha styrt den svenska pressen och opinionen till att förmå Sverige till att ingripa i kriget.¹¹⁰ Han bestrider på så vis lögnerna, det är det mest förhatliga någon kan gripa mot sina fiender, och fiender menar han sig absolut vara till vissa, rent av hatad av många. Men, påpekar han, ”man måste ega fiender, för att ega vänner,

---

¹⁰⁴ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 44, 1848-05-23, sid. 1.

¹⁰⁵ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 42, 1848-05-16, sid. 2.

¹⁰⁶ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 42, 1848-05-16, sid. 2.

¹⁰⁷ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 42, 1848-05-16, sid. 1.

¹⁰⁸ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 42, 1848-05-16, sid. 1.

¹⁰⁹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 42, 1848-05-16, sid. 1.

¹¹⁰ *Helsingborgs-Posten*, nr 38, 1848-05-13, sid. 1.

och jag lemnar gerna åt andra den lumpna rollen att vara vän med alla.”¹¹¹ Detta bör i narrativet ses som en ytterligare uppmaning till val av sida, att antingen hålla sig väl med alla eller ta strid för det man tror på.

Sturzen-Becker följer i det påföljande numret upp med den dikt signerad Orvar Odd som i inledningen till den här uppsatsen fick uttrycka hans sorg för det invaderade Danmarks ”yndiga land,” vilket han själv skådat under fredstider:

Jag vandrat under bokarnas arkader,
som förr jag vandrat der så mången gång,
i morgonstundens doft av blomst och blader,
vid svala vindarssmek och foglars sång.¹¹²

Det är ungdomens idéer, ”för hvilka jag som yngling svärvat,” som blossar upp och med ny berusning fyller honom under desamma bokarkader som besjungits också i den danska nationalsången från 1835.¹¹³ Men tiden var nu en annan och krävde något nytt. Kämpen av pennan skulle nu låta det krigsromantiska narrativet uppfylla *Öresunds-Posten*.

Ty ovän står med blodbestänkta händer
vid paradiset tröskel, hvar mans bof,
och öfver Gefions blomsterkrönte länder,
se, stridens örnar kryssa efter rof!

Med dessa skyar öfver fosterjorden,
de skola fly, när stormen faller på ...
Och stormen kommer, ifrån höga Norden;
hör du ej Danmark, ren dess vingar slå?¹¹⁴

Det krigsromantiska narrativet

Den skandinavistiska diskursen blandas nu med längtan efter krig, och ”freds- och papperspolitiken” ses av *Öresunds-Posten* som det största hindret.¹¹⁵ Maningar till försiktighet och måttlig entusiasm som sprids från bland annat *Aftonbladet* bedöms nog så nyktra men vill Sverige fylla sina segel är det nu vindarna är gynnsamma. *Öresunds-Posten* vädjar nu till hjärtats klarsynthet snarare än det alltid premierade förståndet; tidsandan ”diktar sina skönaste poesier” och själviskhet och egennyttas faller nu för något större än nationen själv.¹¹⁶ Därför uppmanas svenska folket till ökad aktivitet, kung Oscar vädjas slå till mot tyskarna med en

---

¹¹¹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 42, 1848-05-16, sid. 1.

¹¹² Odd, Orvar, ”Fredensborg. D. 18 maj 1848”, I: *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 43, 1848-05-20, sid. 1.

¹¹³ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 42, 1848-05-16, sid. 1.

¹¹⁴ Odd, Orvar, ”Fredensborg. D. 18 maj 1848”, I: *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 43, 1848-05-20, sid. 1.

¹¹⁵ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 46, 1848-05-30, sid. 1

¹¹⁶ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 46, 1848-05-30, sid. 1

urnordisk vrede och bortse från försiktighetens och diplomatins förespråkare. ”En half hjälp i sin tid är bättre än en hel hjälp efteråt, och segern ligger oftast i ögonblicket. Detta ögonblick är för dörren!”¹¹⁷

Tidsandan placeras också i en större kontext. *Öresunds-Posten* hänvisar till den europeiska politikens nu omstörtande vindar som presenterar detta elektrifierade ögonblick i historien, likt en ”luftkrets [...] mättad af bundna åskor”.¹¹⁸ Stridslusten hade kanske fallit i dvala under decennier av fred och övertron till den diplomatiska pennans politik hade vant av människan från det äldre sättet, det med svärd i hand. Svenska folket uppmanas sluta upp i den groende allmänna beväpning som rapporteras över landet: studenter som söker öva sig i att hantera vapen och frivilliga som söker tjänst i den danska armén. Papperspolitiken hade tjänat sitt syfte, den må ha givit Sverige lycka och frihet, men ”endast den nation kan vara fullt viss om dessa sina skatter, som äfven vid tillfälle ej blott har mannamod att med vapen vilja försvara hvarje bokstaf af sin skatt, men äfven är nog beredd att *kunna* göra det.”¹¹⁹ Och svenskarna har samlat och sparat sin nordiska storm, dessa bundna åskor, och Sturzen-Becker ställer sig frågan om de äger viljan att nu när tidsandan bjuder, också släppa lös den. ”Detta är frågan.”¹²⁰

En marschsång, skriven av en fanjunkare Zerl, citeras. En text, med också den stora likheter med den bland skandinavister populära sången av Tegnér, under vilken svenska trupper nu mobiliserar söderut, mot Skåne och Danmark, likt Karl XII:s karoliner: ”Och är vår lott, i striden falla, en sådan död vi önska alla; – Med mod i bröstet, svärd i hand, Vi stupa gladt för Kung och land.”¹²¹

Också Sturzen-Becker fattar än en gång Orvar Odds penna och manar på det gamla minnet av svensk stormaktstid, väcker den nordiska storheten till liv efter decennier av så kallad papperspolitik och diplomati: ”

Han satt uti fred så månget år,
den gamla karolinen;
bland spindelväf uti glömda vrår
hang svärdet, hang karbinen,
och lagern vissnade kring hans hår.¹²²

---

¹¹⁷ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 46, 1848-05-30, sid. 1

¹¹⁸ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 47, 1848-06-03, sid. 1

¹¹⁹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 47, 1848-06-03, sid. 1

¹²⁰ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 47, 1848-06-03, sid. 1

¹²¹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 49, 1848-06-10, sid. 2.

¹²² Odd, Orvar, ”Den svenska krigaren: Juni 1848”, I: *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 50, 1848-06-13, sid. 1.

Kriget fordrade en annan politik, och som tidigare självutnämnd medlem av ”det krigiska partiet” visar Sturzen-Becker med glöd den för honom enda rätta vägen för Sverige i den Schleswig-Holsteinska frågan och sänder en varning mot de så kallade rövarbanden från söder:

Gif derföre akt! der stundar hett,
du röfvare från sunnan!
det svenska stålet är skarpt och bredt,
det mejar gerna unnan;
det profvet ha Leipzigs slätter sett.¹²³

Det krigsromantiska narrativet är etablerat, och understöds av en dansk korrespondent, J. Hjort, som skriver för att visa sitt deltagande för de två svenskar som bekräftats ha fallit en vecka tidigare på ”ärans fält” den 5 juni, där bland annat ”Sommelius fick en kula genom hufvudet och utandades sitt unga hjertelif med de orden: ’Jag dör för det kära Danmark.’”¹²⁴ Korrespondenten beklagar vidare dessa offer bland de många som han menar spillt sitt blod mot en ”äreförgäten skurk”, och ser nu fram emot den revansch och hämnd som Norden tillsammans ska avkräva tyskarna, ”ty äfven vi hafva ett ’stort gemensamt fädernesland’ att värna och upprätthålla.”¹²⁵

Ett senare publicerat brev skildrar begravningen av dessa svenska frivilla och berättar i nästan mytologisk ton om den fallne baron Lejonhufvud vars öppna kista blottat honom för korrespondenten: ”rank, blek, och vacker, i sin svenska uniform, med eklöf kring pannan och frisk törnroskrans vid bröstet.”¹²⁶ Vid kistan berättas hans vapenbroder ha stått ensam och gett uttryck för den, enligt skribenten, mest fantastiska broderskärleken. Broderskap, hjältemod och ära; med dessa ord skildras sedan jordfästelsen och brevet mynnar ut i ”att döden här icke har den mörka, hemska prägel, som under hvardagliga förhållanden. Nej, döden på valplatsen [...] är ljus och skön och det intryck man förer med sig ifrån de fallnas grafvar, har icke något nedtryckande.”¹²⁷

Under signaturen Orvar Odd skriver Sturzen-Becker om revolutionernas inverkan också på den europeiska bokmarknaden. Romanerna uppges ha hejdats i sina utgivningar då män som Alexandre Dumas och Eugène Sue fått underställa sig andra förehavanden på grund av tidens ”ultrapolitiska muvemang”; den förre som överste i franska nationalgardet och den senare som ledamot i en nationalförsamlingskommitté.¹²⁸ Detta fenomen säger Sturzen-Becker går igen i

---

¹²³ Orvar Odd, ”Den svenska krigaren: Juni 1848”, *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 50, 1848-06-13, sid. 1.

¹²⁴ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 50, 1848-06-13, sid. 1.

¹²⁵ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 50, 1848-06-13, sid. 1.

¹²⁶ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 51, 1848-06-17, sid. 3.

¹²⁷ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 51, 1848-06-17, sid. 3.

¹²⁸ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 50, 1848-06-13, sid. 2.

de tyska förbundsstaterna och börjar nu även göra sitt intrång i Norden. Danska skaldar som Adam Gottlob Oehenschläger, mannen bakom Danmarks nationalsång, och författare som den skandinavistiska meningsfränden H. C. Andersen menas ha tystnat för en lavin av skrifter rörande uteslutande den Schleswig-Holsteinska frågan. Poesin har blivit politisk, fortsätter han, och framför allt krigisk. ”[D]en har kastat den idylliska nattmössan i vrån, satt hjälmen kring sina lockar.”¹²⁹ Samma trend ser han i Sverige, om än blygsammare. Och det är en skandinavistisk trend menar han, där ordinarie utgivningar, som exempelvis Fredrika Bremers roman *Syskonlif*, ständigt sker parallellt med utgivningar av böcker som Emil Keys *Om Skandinaviens framtid*. Dessutom ges nu *Skandinavisk Visbok* ut, med en samling skandinavistiskt betonade sånger från Sverige, Norge och Danmark, och detta säger Sturzen-Becker är ett tecken i tiden, att svenskarna till slut börjat införliva densamma pan-nationella fosterlandskärlek som sedan länge varit given i Danmark. Verkligheten och ögonblicket har bemäktigat sig allt och den tid man sjöng om triviala ting menar han hade nu lämnat plats åt en ny; en tid ägnat krig, stormar och vapen. ”Hvad vill man göra? ’Tiderna förändras och vi med dem’. I morgon sjunga vi kanske åter vestanväder och förgätmigej. Ehuru, uppriktigt sagdt, – jag tror det knappast.”¹³⁰ Kanske ser Sturzen-Becker här sin svurna fiende från förr, den nyromantiska fosforismen, till slut få träda tillbaka för en krigisk realism, hur romantiserad den än kan te sig i läsningen av källtexterna. Krigssångerna, dikterna om blod, våld och fornnordisk ära i döden. Den skandinaviska visboken annonseras också ut i *Öresunds-Posten*, till försäljning av Sturzen-Becker själv, och i ett senare nummer uppmärksammas läsaren på att även Strandberg, eller Talis Qvalis, ”den mest krigiske” av ”de unga Skandinavernas barder” släppt sin nya sångbok *Vilda Rosor*.¹³¹ Det går nu att se hur de skandinavistiska frontfigurerna från studentmötena tar upp pennan, och liksom Sturzen-Becker ger de sig in i kampen om den danska suveräniteten och Skandinaviens enhet.

De svenska soldaterna rapporteras den 17 juni 1848 ha anlänt till danska Fyn och Odense under jubel och blomsterregn. Nordens tre fanor hade välkomnat dem och danskarna sägs ha slagits om att få härbärgera och ro om dem.¹³² Till detta publicerar Sturzen-Becker en ytterligare dikt, en sång för de svenska soldaterna, i vilken tyskarna längre inte gestaltas som örnar, utan nu som störande mygg i en sommarkväll vilka ska rensas ur ”luften med storm från Nordens fjäll.”¹³³ Den tidigare tonen, hotet från den *tyska örnen*, kan ses som ett narrativt försök att

---

¹²⁹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 50, 1848-06-13, sid. 3.

¹³⁰ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 50, 1848-06-13, sid. 4.

¹³¹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 52, 1848-06-20, sid. 3.

¹³² *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 51, 1848-06-17, sid. 2.

¹³³ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 51, 1848-06-17, sid. 1.

inpränta allvaret i det fientliga intrånget på dansk mark, medan nu den *tyska myggan* ställs som skrattretande jämförelse till den svenska hären.

Det svenska ingripandet står nu på tröskeln till konflikten, men hären avvaktar och kommer vidare också att bli kvar där. En norsk frivillig skriver i ett publicerat brev i *Öresunds-Posten* att så fort svenskarna och norrmännen kliver ut på slagfältet kommer kriget vara över; danskarna kommer fatta mod samtidigt som tyskarna i sin fruktan för särskilt den svenska krigarandan ska förlora sitt, och tillsammans ska ”Nordens trenne skandinaviska folk” snart nog kunna bringa fred.¹³⁴ Också en dansk korrespondent kommenterar det svensk-norska avvaktandet på Fyn, och beklagar att Danmarks öde trots allt tycks vara avhängigt Rysslands godkännande. Sverige menas invänta tsarens klartecken när kung Oscar själv skulle kunna lösa konflikten, och liksom den norske brevskrivaren menar han att den tyska invasionen kommer upphöra med ens Sverige och Norge reser sina fanor på slagfältet i Schleswig.¹³⁵ Inte heller är en diplomatisk lösning nu en önskvärd fred. Det skulle klämma den danska självständigheten mellan öst och syd och beröva dem allra minst det södra Schleswig. På detta menar den danske korrespondenten att danskarna fortsatt skulle komma att ta upp vapen, om och om igen, ”föra både det första och andra, och kanske det tredje slesvigiska kriget” till dess de segrar, eller troligare ”slutligen dela Carthagos öde.”¹³⁶ Helt förintas, och hellre det menar korrespondenten, hellre slåss till sista man än att långsamt tyna bort, förödmjukade medan ”tyskheten” bit för bit tuggar i sig deras fosterland i det att man inväntar den utdragna diplomatiska processen.

Den diplomatiska papperspolitiken

Men i juli 1848 rapporteras att en kurir rest från ett preussiskt sändebud i Malmö till de tyska förbundsstaterna för att upprätta samtal kring villkor rörande ett vapenstillestånd.¹³⁷ Även chefen för svenska kungens kabinett, friherre Manderström, uppges ha avrest till det preussiska Berlin i samma ärende och det svensk-norska stödet till Danmark låter ytterligare vänta på sig.¹³⁸

I Köpenhamn är man fortsatt otålig och Carl Ploug är inte positiv till denna utdragna diplomatiska lösning. Ännu menar han att danskarna ensamma måste slåss eller ge upp, de när en förhoppning på förändrade attityder från England och från Frankrike men samtidigt, skriver

---

¹³⁴ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 53, 1848-06-23, sid. 2.

¹³⁵ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 54, 1848-06-27, sid. 2.

¹³⁶ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 51, 1848-06-17, sid. 3.

¹³⁷ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 56, 1848-07-04, sid. 4.

¹³⁸ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 57, 1848-07-08, sid. 3.

han, står svenskarna och trampar på stället på Fyn, inväntande underrättelser från Manderström i Berlin. Karikatyrer och smädelser rapporteras spridas i Skåne som hånar den ”svenska hjälpen”, men korrespondenten lovar att danskarna uteslutande litar till sina svenska bröder; broderskärleken är intakt och förhoppningarna oförändrat stora.¹³⁹

Den 18 juni 1848 kommenteras vapenstilleståndet, som nu är vitt omtalat sedan Manderströms återkomst från Berlin, och man från danskt håll fått detaljerna kring villkoren förmedlade: bland annat tillbakadragandet av båda sidors styrkor från hertigdömena och installeringen av en ny tillfällig regering, utformad av lokala representanter för såväl den danska som den preussiska saken. *Öresunds-Posten* fortsätter att markera sin sviktande tilltro till ”detta diplomatiska opus”, ett fåfängt företag av den så kallade ”högre politiken” som låter tiden rinna bort för den skandinaviska intervention som i stället ännu förordas.¹⁴⁰ I frågor som denna, i tider som dessa, vill Sturzen-Becker vidhålla att såväl större ärlighet som högre effektivitet finns ”i ett enda väl måttadt svärdshugg, än i tio diplomatiska noter” och likaså menas det att även från de Schleswig-Holsteinska separatisternas håll är motviljan till vapenvila stor; de har ingen önskan att låta upplösa sin provisoriska regering och backa från sina anspråk.¹⁴¹

De svenska kungliga statsråden sägs nu spilla sin tid i sina förhoppningar på fred genom samtal. De menas söka skjuta upp verkligheten till morgondagen utan att förstå att ”minuterna nu äro månader och timmarna äro år.”¹⁴² Ett vapenstillestånd skulle också innebära att de svenska trupperna hålls kvar i Skåne i flera månader, allt medan hösten går mot vinter och modet sviker i och med den utdragna inaktiviteten. ”Menniskor håller sitt mod oppe så länge hon ser sitt verkande stå i riktning med en högre plan.”¹⁴³ Diplomatiken blir i den meningen inte bara meningslös, vapenstilleståndet blir dessutom direkt förödande. Så medan det tyska folket antas rusta sig på nytt för att nedlägga danskarna sitter svenskarna, skriver Sturzen-Becker, ”och vänta på att kabinetterna skola med ett pennstreck avsluta freden.”¹⁴⁴ Vapenstilleståndet under det diplomatiska arbetet försätter kriget i limbo, och båda sidor lider i väntan på den andres avancemang. Rykten om danska bombardemang sprids av tysk press men dementeras av *Öresunds-Posten*, som själva sprider underrättelser om tyska förberedelser för ny inryckning i Jylland, ett antagande som anses givet bortom alla tvivel.¹⁴⁵

---

¹³⁹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 58, 1848-07-11, sid. 2.

¹⁴⁰ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 60, 1848-07-18, sid. 1.

¹⁴¹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 60, 1848-07-18, sid. 1, 2.

¹⁴² *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 65, 1848-08-05, sid. 1.

¹⁴³ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 65, 1848-08-05, sid. 4.

¹⁴⁴ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 67, 1848-08-12, sid. 1.

¹⁴⁵ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 67, 1848-08-12, sid. 2.

”Situationen blifver i sanning med hvarje dag pinsammare” skriver Sturzen-Becker den 19 augusti 1848.¹⁴⁶ Den tystlåtna diplomatin, fortsätter han, den som nu avhandlas bakom lykta dörrar och inom hemliga utskott, betraktas med förvirring av hela Europa. Det danska folkets förlust, de nordiska frivilliga som redan dött och den ofantliga kostnad denna observationsarmé inneburit, för ett ”sådant snörpligt slut”? Ansvariga statsmän uppmanas vakna, se sig om och än en gång påminna sig att frågan gäller ”hela nordens framtid, att det gäller en nations rätt, hvars moder även är vår” och den diplomatiska gordiska knuten bör nu huggas lös ”om den ej kan lösas utan fusk.”¹⁴⁷ Två preussiska diplomater rapporteras vidare ha anlänt Malmö, och likaså danska och svenska representanter, så något stort antas ändå vara i görningen.

Och i följd därpå står vapenstilleståndet den 27 augusti 1848 att betrakta som överenskommet, åtminstone mellan Danmark och Preussen. Det långa diplomatiska samtalet menas till slut ha kommit till resultat och de tyska medierna rapporteras ha blivit spakare, som om luften gått ur dem eller att de vaknat som ”ur en dröm” och *Öresunds-Posten* förordar att man nu ska hälsa tyskarna ”god morgon! såsom det brukas mellan civiliseradt folk.”¹⁴⁸ Men villkoren för vapenvilan behöver ännu offentliggöras för att man på riktigt ska kunna ställa sig bakom den, och dessa anses måsta hävda ”Danmarks rätt och Sveriges ära [...] Till dess, ingen öfverilning, ingen förtjusning i förtid, inga sangviniska förhoppningar.”¹⁴⁹ Och tystnaden kring villkoren fortsätter. Tysk press börjar återigen höja rösten och mena att stilleståndet kommer ligga den tyska federationen i fatet. Men varför i så fall, undrar Sturzen-Becker, den härjade minen på den preussiska diplomat von Below som närvarade vid förhandlingarna? Om det tyska ryktet stämmer kommer han vända hem som en hjälte, varför lämnade han då Malmö ”med en panna, på vilken ej ens den nyss förut erhållna Svärdsordenkraschanen förmått jemna alla skrynklor”?¹⁵⁰

Detaljerna om villkoren anländer åter igen från Köpenhamn, och följer de som uttrycktes redan i juli. Både de danska och tyska förbundstrupperna ska dra sig tillbaka från Schleswig, med undantag för små styrkor vid sjukhus och andra inrättningar. Den provisoriska regeringen byts ut mot en särskild styrelse med en president, utsedd av den danska och den preussiska kungen gemensamt efter överläggningar och den sammantagna styrelsen ska sedan under vapenvilan regera Schleswig-Holstein i danske kung Fredrik VII:s namn.¹⁵¹

---

¹⁴⁶ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 69, 1848-08-19, sid. 1.

¹⁴⁷ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 69, 1848-08-19, sid. 1.

¹⁴⁸ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 72, 1848-08-29, sid. 1.

¹⁴⁹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 72, 1848-08-29, sid. 1.

¹⁵⁰ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 74, 1848-09-05, sid. 1.

¹⁵¹ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 74, 1848-09-05, sid. 4.

Vidare skildrar *Öresunds-Posten* ingående det svensk-norska återtaget, hemvändande soldater och fartyg. Men tilltron till vapenvilans hållbarhet är fortsatt svag. Schleswig-Holsteinarna uppges motvilliga till freden, den separatistiska regeringen menas inte vilja lämna sin post om inte ”upprorsförsamlingen” ger sitt medgivande därtill och de försöker även blockera den preussiska härens återtag.¹⁵² Även en Köpenhamnskorrespondent påpekar den ännu fanatiska stämningen i främst Holstein, vilka fullständigt sägs motsätta sig vapenstilleståndet och tillika vägrar erkänna den nyligen tillsatta presidenten.¹⁵³ På samma vis, till skillnad från den preussiska regimen, är man enligt *Öresunds-Posten* missnöjda med villkoren även inom det större tyska förbundet. Från den för 1848 nyetablerade ”centralmakten”, förlagd i Frankfurt, höjs röster för att motsätta sig uppgörelsen om de tillbakadragna trupperna då detta inte menas röra Preussen ensamt utan är en fråga för hela ”Tysklands hederskänsla.”¹⁵⁴ Detta stärker den föräning som den danske korrespondenten har, att vilan kan bli kort, att den kanske rent av skulle ”vara slut, förrän den begynt.”¹⁵⁵

Sturzen-Becker lyfter den kungliga önskan om diplomatiskt anstiftad fred som rätträdig och att Oscar I gjort ett hedervärdigt kungligt exempel i den ”oegennyttan” med vilken han sökt vapenvilan.¹⁵⁶ Så ingen skugga över den kungliga högheten, men han vidhåller sin åsikt att diplomatins väg inte var vad stunden krävde, och vad stilleståndet gäller: vad har man egentligen uppnått? Separatisterna fortsätter med ohämmad kraft agitera för sitt avskiljande från danskt inflytande, i Frankfurt är oenigheten som sagt stor och debatten hätsk. Majoriteten där sägs vilja riva upp vapenvilan och Sturzen-Becker ser hotet om en ny ”provokation mot hela Skandinavien” vara högst reell.¹⁵⁷ Den tillfälliga freden kanske har infunnit sig men det kokar inte desto mindre inom den Schleswig-Holsteinska fraktionen och nu även inom det tyska folket i stort. Men även om danskhatet från syd under dessa sju månader hinner koka upp så innebär fristen också att danskarna kommer att kunna stå än mer redo än de gjorde vid krigsutbrottet i mars.

Snällposten citeras i en reflektion över de gångna månadernas krigshändelser och säger att vad man lärt är att ”folkförbund icke stiftas på kalaser och vid bålar” med åsyftning till 1840-talets studentmöten, och att ”Skandinavismen sådan den vid dylika tillfällen besjöngs och fuktades, ännu en tid är en dröm, ett ungdomsrus.”¹⁵⁸ Men detta är för stunden, för något sägs

---

¹⁵² *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 75, 1848-09-09, sid. 3.

¹⁵³ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 76, 1848-09-12, sid. 2.

¹⁵⁴ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 76, 1848-09-12, sid. 2.

¹⁵⁵ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 76, 1848-09-12, sid. 2.

¹⁵⁶ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 77, 1848-09-16, sid. 1.

¹⁵⁷ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 77, 1848-09-16, sid. 1.

¹⁵⁸ *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 77, 1848-09-16, sid. 3.

ändå vara satt i rörelse, något som varken ”ängsliga beräkningar eller andra blott menliga medel” kan hejda. Skandinavismen hade kanske inte segrat, inte 1848, men den ansågs ändå ha slagit nya skott genom de frivilliga soldaterna och fördjupat sina rötter i uppslutningen på Fyn.

Avslutande diskussion

Så hur såg det skandinavistiska narrativet ut om vi blickar tillbaka på de analyserade månaderna? Den återkommande påminnelsen om de band som knöts under studentmötena var vid krigsutbrottet en uppmaning till de svenska studenterna och liberala deltagarna att hedra sina vänskapsband, att infria det löfte som gavs i samband med Lehmans tal 1845. På samma vis var de återkommande skandinavismmarkörerna från Esaias Tegnér's dikt: ”j gossar blå” och ”muskoviter”, ett sätt att narrativt väcka det svenska rysshaget, även om mobiliseringen skulle komma att ske mot syd. Rysshaget hade en gång bundit de nordiska grannarna samman och kunde igen påkalla deras broderliga känsla av samhörighet, för att inte tala om att väcka sympatier från en bredare liberal opposition.

Via jämförelserna mellan danskarnas mod och karolinernas under Karl XII, eller genom att hänvisa tillbaka till Gustav II Adolf, vädjade Sturzen-Becker också till en svensk stolthet, och manade på så vis till en känsla av samhörighet med de stridande i Schleswig. Narrativet band danskarna till svenskarna, kriget gällde dem alla, och vädjade till var svensks historiska stolthet att inte stå bi medan andra förde också deras kamp för Skandinavien. Regeringens avvaktande ansågs vara problemet, medborgaren uppmanades via interpellation att därmed ta avstånd från bisittandet: skapa opinion, ansluta som frivillig eller vad som helst för att inte vara en del av problemet. Att helt enkelt välja sida.

Den svenska avhållsamheten från ingripande beskylldes deras ryska allians för. Ryssland menades sitta förmyndande över Sveriges utrikespolitiska beslut och blev till den konservativa fotboja som fortfarande ansågs hålla den liberala utvecklingen tillbaka. Detta bör också ses som det sidval som *Öresunds-Posten* uppmanade till; att följa den gamla fienden Ryssland och avvakta eller gå till krig för Danmarks sak och därmed även markera sig självständigt och oavhängigt denna liberalismens reaktionära motpol. Att narrativet sedan vände skedde i samband med nyheterna om Rysslands öppenhet för att ge stöd åt danskarna, även om det så var för att bibehålla maktbalansen i Europa. Antipatierna försvann inte, men att fortsätta mana mot det ryska inflytandet blev fel väg att gå om det betydde att Sverige, av nämnda vilja till självständighet, höll sig utanför kriget. Därmed blev antigermanismen narrativets naturliga fortsättning, och gemensam sak med Ryssland ett nödvändigt ont.

Narrativets nya fiende beskrevs som den rovlystna germanismen, som likt en gräshoppsvärm drog över Danmark och förebådades fortsätta sitt skövlande uppåt samtliga nordiska länder. Denna framtidsvision var kanske nog så sann i Sturzen-Beckers ögon, men den fungerade också uppmanande och rent av hotande mot de som inte tog strid för Skandinavians rätt. Fortsatt interpellation, genom skrämsel, hot och vädjande. Den enskilda svenska medborgaren hoppades finna i sig själv den skandinaviska identitet som stod hotad av en stark och fanatisk germanism, och till och med naturen beskrevs stå på skandinavismens sida med ryktet om den nästan gammaltestamentliga invasionen av kronsnäppor i Hamburg. Svensken hade ett val att göra, och det valet menades vara enkelt.

Genom att vidare bevisa Schleswigs historiskt danska tillhörighet urholkade *Öresunds-Posten* också de tyska och separatistiska anspråken genom att måla upp dem som historieförfälskning och förledande propaganda. Den tyska invandringen till trots menades det skandinaviska arvet och språket ha överlevt och fortsatt varit dominerande, även bland upprorsmännen själva. De stridigheter som uppmärksammades mellan Schleswig-Holsteinska separatister och tyska allierade underbyggde antagandet om det grundlösa i alliansen. Detta i kontrast till de senare mötena mellan de skandinaviska bröderna på Fyn etablerar uppfattningen om Skandinavians samhörighet som stabilare, mer fördjupad än någonsin den upproriska fraktionen i de danska hertigdömena skulle våga hoppas på i förbund med de tyska staterna. Deras ”platt-tyska” menades vittna om deras språkliga hemmahörande i Danmark.

I polemiken med bland annat *Aftonbladet* framträder frågan om Sturzen-Beckers agenda. Andra liberala tidningar tog försiktigt avstånd från den ultraskandinaviska krigshetsen, försökte påminna om det ryska hotet och besvikelsen över det inrikespolitiska reformförslaget som regeringen lagt fram. Var *Öresunds-Posten* vid den här tiden främst ett svenskt liberalnationalistiskt organ, eller var den snarare en kanal för dansk propaganda? Sturzen-Becker själv ansåg sig kunna ha flera bollar i luften, att kriget till och med kunde ha, som han skrev, potenshöjande inverkan på inrikespolitiken, men han var som sagt sedan gammalt av en krigisk natur. Sida vid sida med danskarna ansåg han sig, tillsammans med i huvudsak den liberala landsortspressens ”kämpar av pennan”, föra ett krig mot såväl de preussiska inkräktarna som de inhemska reaktionärerna, och även mot veliga liberaler. Kriget blev på det sättet beskrivet som ett historiskt ögonblick där framtiden för Sverige pendlade mellan att sväljas av Preussen eller upprättas i ett skandinaviskt förbund med Danmark. Krig stod i samklang med frihet, både internt och externt.

Ingen diplomatisk mellanväg var därför möjlig, ära och frihet var vad som stod på spel. Den tyska örnen blev med det krigsromantiska narrativet reducerat till en myggsvärm som de

nordiska allierade skulle blåsa undan genom att blott behöva höja sina historiska baner. Döden i kriget beskrevs som vacker, ljus och allt annat än den hemska erfarenhet den vanligtvis var, och de svenska soldaterna hade därmed inget att egentligen frukta. De hade bara ära att vinna, i livet och i döden. Denna ingjutning av stolthet och mod var de huvudsakliga dragen i det krigsromantiska narrativet, det appellerade till det svenska minnet av en stormaktstid och den svenska soldaten ämnades se sig själv i rakt nedstigande led från de gamla karolinerna. Kanske skulle även döden i Schleswig kunna innebära samma odödlighet som dessa historiska nationalhjältar förärats, och då fanns det ingen anledning att tveka.

Vid offentliggörandet av det initierade vapenstilleståndet rapporterades inledningsvis de tyska medierna tappa luften men detsamma skulle kunna sägas också om Sturzen-Becker själv. Det tidigare poetiska språket, de många fornnordiska liknelserna och narrativet om blod, ära och karolinskt mod dämpades under de sista veckorna fram till den 16 september 1848. Orvar Odds sånger försvann alltmer och i stället inträdde ett avvaktande, mer dämpat tonläge och känslan av den skandinavistiska sakens förlorade förhoppningar menar jag blir påtaglig. Kriget svävade i limbo, och på samma vis låg det skandinavistiska narrativet i avvaktande. Kungens vägval försvarades, acceptansen för beslutet hade därmed infunnit sig även om Sturzen-Becker inte delade förhoppningarna kring lösningen. Den sista referensen till *Snällposten* bekräftade skandinavismens misslyckande i stunden, men egentligen var det bara den lyriska drömmens bubbla som spräckts; studentskandinavismens romantiska drömmar, och den verkliga kampen kanske precis bara hade börjat. Kriget 1848 var kanske från Sturzen-Beckers skrivbord och ur hans perspektiv det första egentliga steget i en längre politisk kamp.

Källor och litteratur

Allmänna Öresunds-Posten, nr 26–77, 1848-03-24–1848-09-16.

Arping, Åsa, "Hvad gør væl namnet?" *Anonymitet och varumärkesbyggande i svensk litteraturkritik 1820–1850*, (Göteborg, Makadam 2013).

Henrik Becker-Christensen, *Skandinaviske drømme og politiske realiteter, Den politiske skandinavisme i Danmark 1830–1850*, (Århus, Arusia 1981).

Björkman, John, "Må de herrskande klasserna darra", *Radikal retorik och reaktion i Stockholms press, 1848–1851*, (Mörklinta, Gidlunds förlag 2020).

Edgren, Henrik, "'Norden hedder vort fosterland', Nordiskt och skandinavistiskt i svensk tidningsopinion under tidigt 1800-tal", i Magdalena Hillströms & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism, En rörelse och en idé under 1800-talet*, (Göteborg, Makadam 2014).

Haarder Ekman, Kari, "Mitt hems gränser vidgades", *En studie i den kulturella skandinavismen under 1800-talet*, (Göteborg, Makadam 2010).

Helsingborgs-Posten, nr 38, 1848-05-13.

Hemstad, Ruth, "Fra 'Det förenade Skandinavien' til 'Den Skandinaviska Halfön'", i Magdalena Hillströms & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism, En rörelse och en idé under 1800-talet*, (Göteborg, Makadam 2014).

Hemstad, Ruth, "Scandinavianism, Mapping the Rise of a New Concept", *Contributions to the history of concepts volym 13*, (Oxford, Berghahn Journals 2018-06-01) sid. 1–21.

<https://www.proquest.com/docview/2100377718?parentSessionId=LJocsWC%2BoyV1pa7uJ8oVKAG6WXaaa2RsgY602phk9ms%3D&pq-origsite=primo&accountid=13936> (hämtad 2022-05-01)

Holmberg, Åke, *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt (1843–1863)*, (Göteborg, Göteborgs Univ. 1946).

Johansson, Anna, *Narrativ teori och metod: med livsberättelsen i fokus*, (Lund, Studentlitteratur 2005).

Odd, Orvar, ”Den svenska krigaren: Juni 1848”, *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 50, 1848-06-13, sid. 1.

Odd, Orvar, ”Fredensborg. D. 18 maj 1848”, *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 43, 1848-05-20, sid. 1.

Odd, Orvar, ”Vid tidningen om bataljen vid Flensburg, 9 april 1848”, *Allmänna Öresunds-Posten*, nr 33, 1848-04-15, sid. 1.

Sturzen-Becker, Ragnar, *Oscar Patrick Sturzen-Becker (Orvar Odd), Hans liv och gärningar framställda på grundval av bl. a. dagboksanteckningar och korrespondens till och från hans samtida. D. 1 1811–1857*. (Stockholm, Norstedt 1911).

Sylwan, Otto, *Oscar Patrick Sturzen-Becker, Hans levnad och författarskap*. (Stockholm, Bonnier 1919).

Ullstad, Henrik, ”Med mjöd och manligt glam på fädrens sätt, Studentskandinavismen som ideologi och performativ praktik”, i Magdalena Hillströms & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism, En rörelse och en idé under 1800-talet*, (Göteborg, Makadam 2014).